

GYVOSIOS DVASIOS UŽDAVINIAI MATERIALIZMO AKIVAIZDOJE

Nesiimu aiškinti, kas yra gyvoji dvasia ir kas materializmas. Visa tai yra žinoma, ar bent prileidžiama, kaip žinoma ¹. Neži - rint to, tema yra labai plati ², ne teoretin , bet praktin , konkreti, atsizvelgianti dabartin pad t , ieškanti dabartini uždavinii .

Vos pažvelg dabarties gyvenim , tuojau pastebime, kad visa, kaip išsireišk senov s filosofas *panta rhei*, visa juda, sukasi, kaip karusel je, kad nieko n ra pastovaus, tikro, tarytum koks svaigulys b t ap m s žmonij . Vieniems dabarties gyvenimas yra didel s kriz s laikotarpis, kitiems gi tik paprastos, gyvenime normalios raidos apraiška. Vieniems tai atrodo išsiilgtos pažangos ir laim jim metai, kitiems, priešingai, didelio išsigimimo ir kone visiško pralaim jimo epocha. Vieniems šis sukr timas duoda vil ties laukti artimoje ateityje geresni ir pastovesni laik , kitiems tai yra tik pranašas beart jan io visiško chaoso, pasibais tinos

¹ Gyvosios dvasios klausimu yra raš : Stasys Šal kauskis, *Aedificatio nostra. Gyvosios dvasios reikalu*, žr. *Tiesos Kelias*, 1938 m. 2 nr., 112-119 psl.; Kun. A. Smail ius, *Gyvosios dvasios liepsnos*, žr. *Tiesos Kelias*, 1939 m. 6 nr. 467-468 psl.; Stasys Šal kauskis, *Jaunuomen ir gyvoji dvasia*, žr. *Židinys*, 28 (1938), 11 nr., 499-513 psl. ; A. Maceina, *Ut accendatur*, žr. *Tiesos Kelias*, 1938 m. 7-8 nr., 527-530 psl.; Kun. K. Steponavi ius, «*Gyvosios dvasios*» *beieškant*, žr. *Tiesos Kelias*, 1938 m. 6 nr., 421-425 psl.; Kun. Stasys Yla, *Gyvoji dvasia per gyv j — ideali j parapij*, žr. *Tiesos Kelias*, 1938 m. 12 nr., 802-810 psl.; Kun. V. K. Tašk nas, *Kristaus ugnies ir Jo nesandoros !* žr. *Tiesos Kelias*, 1938 m. 5 nr., 354-361 psl.; Prof. Stasys Šal kauskis. «*Gyvoji Dvasia*», žr. *Tiesos Kelias*, 1938 m. 5 nr., 361-363 psl. ; Vysk. Petras Pr. B ys, *Gyvosios dvasios veikla*, žr. *Tiesos Kelias*, 1938 m. 6 nr., 415-418 psl. ; Prof. St. Šal kauskis, *Degan ios širdys vienykit s !* žr. *Tiesos Kelias*, 1938 m. 6 nr., 419-421 psl. ; Kun. Dr. J. Stobrys, *Susi - pratimas ir pilnas užsiangažavimas (Gyvosios dvasios ir gyvojo darbo linkmė)*, žr. *Tiesos Kelias*, 1938 m. 7-8 nr., 516-520 psl. ; Kun. J. B., *Idealo tarnyboje (Gyvosios dvasios s j džio klausimū)*, žr. *Tiesos Kelias*, 1938 m., 7-8 nr., 526-527 psl. ; Kun. A. Smail ius, *Gyvosios dvasios židiniai*, žr. *Tiesos Kelias*, 1939 m. 7-8 nr., 572-573 psl. Kun. Vytautas Bal i nas, *Gyvoji dvasia*, žr. *Aidai*, 1948 m. 16-17 nr. (liepos-rugpi io m n.), 289-293 psl.

² Tema buvo parinkta tokia plati, nes nesitikint surasti teologijos sekci - jai paskaitinink , ji labiau tiko traukti didesn dalyvi skai i diskusijas.

anarchijos. Kaip ten bebūtų su kraštutinėmis nuomonėmis, stebiniam vykius yra aišku, kad gyvename didingos evoliucijos laikotarpį. Iš siauro, uždaro planetarinio pasaulio vaizdžio pereiname į platų, atvirą, kosminį pasaulio vaizdą. Akiratis smarkiai išsiplečia.

Visi naujajame, kad kažkas baigiasi, kažkas miršta ir nesu- grąžinamai dingsta, ko nors jokiomis pastangomis nebesulaikysi; taip pat kad kažkas gimsta, kažkas ateina, formuojasi visiškai naujo, visiškai skirtingo nuo buvusiojo, ko tačiau dar nepajęsi pakankamai užčiuopti, o dar mažiau suformuluoti, nes to viso dar nėra, o vien tik gilus ilgesys, troškimas, ieškojimas, laukimas. Jaučiame, kad esame pašaukti tatau sukurti.

Savaime aišku, gyvename per jimo laikotarpyje. Vienas istorinis periodas baigiasi, prasideda kitas, visiškai naujas, labiau skirtingas nuo buvusiojo, kaip dar niekuomet istorijoje. Tai istorijos epochų pasikeitimas³. Šis gi pasikeitimas-krisis apima vis žmoniją, yra didesnė už visas kitas iki šiol buvusias krizes, taip kad didelė dalimi galima jau pritaikyti *Apokalipsės* žodžius: *Ecce nova facio omnia*⁴. Vyksta kažkokia nors dusli, bet gili, paslėpta, vos apčiuopiama savo formose ir siekiuose evoliucija, didesnė ir giliau užgriebianti už visas iki šiol buvusias revoliucijas, pralenkianti ne tik prancūzų, bet ir pačių bolševikinę revoliuciją, nes ji siekia ir giliau ir plačiau, apima visą žmoniją.

³ Plačiau šį klausimą nagrinėja su inž. Jonas Rugis L. K. M. Akademijos suvažiavime Chicagoje: *Ar atomo tyrinėjimai pradėjo naują erą?* žr. *Suvažiavimo Darbai*, V. tomas, Roma 1964, 339-357 psl. ir daugelis kitų, kaip Romano Guardini, *Das Ende der Neuzeit*, Bazelis 1950; J. M. Hollenbach, *Der Mensch der Zukunft, Anthropologische Besinnung in der Weltwende*, Frankfurt am Main 1959; E. Rideau, *Technique et avènement de l'homme*, 1951; Fr. Dessauer, *Durch die Tore der neuen Zeit*, 1961; to paties autorius *Streit um die Technik*, 1956; F. Valiente oboqueta, *Sentido y valor del trabajo*, 1951; L. Boros, *Evolutionisme e spiritualité (Evoluzionismus und Spiritualität)*, 1960; F. Russo, *Technique et conscience religieuse*, Paryžius 1961; X. Von Hobnstein ir Fb. Dessauer, *Seele im Bannkreis der Technik*, Olten 1945; G. Didieb, *Eschatologie et engagement chrétien*, 1953; H. Dolch, *Die Naturwissenschaften und die Letzten Dinge*, 1960; C. Duquoc, *L'Eglise et le progrès*, Paryžius 1964; A. Etchevebby, *Le conflit actuel des humanismes*, Roma 1964, ir kiti. Apie naują žmonijos istorijoje epochą kalba ir Visuotinis Vatikano II Susirinkimas: « *Conditiones vitae hominis moderni sub respectu sociali et culturali profunde immutatae sunt, ita ut de nova historiae humanae aetate loqui liceat* » (Pastoralinė konstitucija *Gaudium et Spes*, 54 nr., žr. *Acta Apostolicae Sedis*, 58 (1966), 1075 psl.; lietuviškai vertim žr. *II Vatikano Susirinkimo Dokumentai*, Bostonas 1967, 230 psl. arba *II Vatikano Susirinkimo Nutarimai*, Vilnius 1968, 165 psl.).

⁴ Štai aš darau visa nauja: *Aprėiškimai*, 21,5.

Tad nenuostabu, kad šiame sukr time ir gausi j g išjudime kriz pasireiškia su visais pavojais, netgi su padid jusiomis tikromis ir tariamomis blogyb mis ir tr kumais. Viena, kad reformatoriai ir visokeriopa reakcija prieš praeit pradeda labiau iškelti viešumon visus tr kumus. Antra, net toji pati reakcija ir reformatoriai, kurie savyje yra geriausi nor , nes stengiasi pataisyti, kas buvo negero ir neigiamo besibaigian iame periode ir sukurti nauja, ne tik tariamai pablogina pad t , — tradicionalistai visa kas tik nauja, tegu b t ir kuo geriausia, laiko blogiu, — bet ir iš tikr j . Tiesa, kad praeities tr kumai yra iššauk reagavim , š nauj jud jim . Ta iau šis praeities klaid taisymas ir tr kum šalinimas, deja, beveik visuomet yra atliekamas ne kompetenting , tam reikalui priaugusi ir autoriteting asmen bei institucij , bet dažn dažniausiai tam uždaviniui nepriaugusi , nepribrendusi , nors ir k rybing asmen , kurie pamat an , kurie yra *in possessione* neveiklum ir gal net pajut skriaud iš j , imasi t reform . Šie gi *in possessione* daugiau ar mažiau sustyr , sukal- k j , « aptukusios širdies », kaip jie vadinami Šv. Rašte⁵, arba vien tik savo asmenin s gerov s težiri, ar bent jau visuomen s gerov tevertina per savo asmenin gerov , arba, gyvendami rutinoje, nemato ne tik reikaling reform , bet negirdi n pagalbos šaukian io balso, kuris, pagal poeto išsireiškim , be atbalsio skrieja iki dangaus aukštybi ⁶. Reform ir pažangos realizavimo imasi min tieji nekompetentingi asmens ar institucijos.

Visai nenuostabu, kad jie pridaro daug klaid . Pirmiausia d l paprasto nepasiruošimo, nepatyrimo. Ta iau prie to prisideda bei sipainioja taip pat ir žemesni motyvai, kaip tai « atsigriebimo » prieš buvusius autoritetus, buvusias institucijas, atgyvenusias formas, nesiškiriant ta iau ir pas juos didesnio ar mažesnio savanaudiškumo pasireiškimo ⁷. Pagaliau toks per jimo periodas

⁶ « Juose vyksta pranašyst Izaijo, kuris sako : Gird te j s gird site, bet nesuprasite, ir ži r te j s ži r site, bet nematysite. Nes šitos tautos širdis nutuko, jie vargiai gird jo ausimis ir užmerk savo akis, kad kartais nepamatyt akimis ir neišgirst ausimis, ir nesuprast širdimi ir nesigr žt , ir aš j nepagydy iau» (*Mato* 13,14-15 ; plg. *Apaštal Darbai* 28,26-27).

⁶ Maironio eil raštis *Betur iams*, žr. *Pavasario Balsai*, Würzburgas ¹⁰1947, 229-230 psl.

⁷ Pop. Paulius VI savo enciklikoje, pripažin s reikal tiek atsinaujinimo tiek pažangos Bažny ioje, labai griežtai sp ja nedaryti to lengvamaniškai: «Nee quemquam studium rapiat renovandi ipsam Ecclesiae structuram, instaurata charismaticorum ratione, perinde ac si nova et vetera ea sit Ecclesiae conditio, quae e paucorum cogitatis oriatur, et quidem, cum animorum ardore ferveant et aliquando putent se divino quodam instinctu moveri, inanibus suae ineptae restorationis somniis contaminare possint

yra patogiausias laikas, kuriame atsipalaiduoja visos nelemtosios jėgos, nieko bendro neturinios nei su reforma nei su pažanga. Po bendruoju reformos ir pažangos obalsiu, net stipriau negu idealistai, pasireiškia didieji savanaudžiai, tegu tai bus garbės ar medžiagini sumetim iškaivavimai, tai iš vienos pusės, o iš antros, šalia jų pasireiškia ir visi pesimistai, visi apkarteliai, kurie ne tik nieko gero negali kitiems duoti, bet net patys nieko neturi.

Vien kartą pajudinus ir sukurtus «pastoviuosius» dėsnius, tai yra rutiną, nebesustojama vietoje, pradedama tarti ir diskutuoti net pačios tikriausios tiesos. Tokiu būdu pradeda visa judėti, atrodo, lyg prieš pasaulio pabaigą, pagal Kristaus pranašystą, visos dangaus galybės pajudinamos⁸, nebepalieka nieko pastovaus, tikro, saugaus. Paneigiama net patys visuomeninio, socialinio, kultūrinio ir dvasinio gyvenimo pagrindai. Atmetama net ir tai, kas praeityje buvo ne tik gero, bet ir geriausio, ir kuo tikriausia buvo palaikyti ateiviai.

Tai vyksta todėl, kad nepasiruošę reformatoriai ir progresistai bei prieš prisiliejusi išjudinta minia neatskiria esmingo nuo atsitiktinio, amžino ir pastovaus nuo laikino ir žmogiškosios veiklos produktą, Apreiškimo nuo žmogiškosios kūrybos, turinio nuo formos. Žmogiškoji veikla yra ir silpota ir laikina, kai tuo tarpu dieviškoji tiesa yra amžina, nesikeičianti. Tad neretai tokiose perėjimo epochose reformatoriai, vietoje keisti ir gerinti žmogiškuosius elementus, pajudina dieviškuosius ir amžinuosius, tuo dar labiau pabiarindami patį ir jį apsunkindami. Tą patį paaiškina, kodėl tokie reformai ir epochų pasikeitimo metu patys, vietoj gerėjus, atrodo, dar labiau pablogėja, nes prieš buvusį negerovį prisideda dar naujos, o gerieji rezultatai dar nematyti, nors jie jau bręsta, formuojasi ir yra visiškai realūs. Dėl tokios paties labiau kalti ir atsakingi yra ne šie nepasiruošę liai entuziastai ir prieš prisiliejusieji savanaudžiai, bet anie tikrieji vadai ir autoritetai, kurie tinkamu laiku nepadarę reikalingų reformų, net su gyvenimu ir nesprendę diena dienos gyvenimo keliamus reikalavimus bei uždavinius⁹, bet visa surutininimo.

germanam Ecclesiae conformationem. Ecclesiae, ut est, nos inservire debemus, eamque amare sapienti rerum gestarum intellectu, humilique voluntatis Dei inquisitione, qui Ecclesiam regit eique adest, etiam cum sint eius vultus splendori et actionis sanctitati, ob humanas infirmitates, aliquid ealiginis offundi. Hanc ipsam autem sanctitatem atque splendorem nos inquirimus ac promovere studemus » (Enciklika *Ecclesiam suam*, 7 nr., žr. *Acta Apostolicae Sedis*, 56 (1964), 630 psl.).

⁸ Mato 24,29.

⁹ V. Kudirkas, eilėraščių *Labora*, žr. *Lietuvių poezijos antologija*, sudar. J. Aistis ir A. Vaičiulaitis, Chicago 1951, 260 psl.

Iš viso to jau aiškiai matyti, kiek ši tema yra plati ir turininga, reikalaujanti nagrin jimo vairiais požvilgiais, tegu tai bus vis tos pa ios gyvosios dvasios uždaviniai. Jie gali b ti asmeniniai ir visuomeniniai, individualiniai ir socialiniai, tautiniai ir politiniai, filosofiniai ir teologiniai, moraliniai ir dvasiniai. Iš ši vai ri aspekt teimsiu tik vienui vien , b tent teologin ir j kiek panagrin siu. Nors tema atrodo reikalauja praktini nurodym , saky iau kone «iškai iavimo» t laukiam uždavini , kad v l visa nurimt , atsistatyt , gr žt praeities ramyb ir visa stabilizuotusi. Ta iau to neužtenka. Gyvoji dvasia nori bei privalo gyvai ir reikštis.

I. Material izmo pr iežastys

Žvelgdami dabarties apraiškas, matome, kad visa tai neatsitiko savaimė, jei taip sakytume, neatsirado po nakties tarp kitko ir tas materializmas, su savo pas komis, kad jis duot uždavinius gyvajai dvasiai, bet buvo iššauktas paties gyvenimo. Tiesa, ne vienas gal nusisteb s : argi nebuvo visa gera, iš kur atsirado pikta, iš kur blogis, tr kumai ?¹⁰ ¹¹ Ir, apsiramins paskait s Evangelijoje: « Tai padar žmogus neprietelis » ¹¹. Ir apkaltins kitus.

Kad geriau gal tume numatyti, pažinti ir formuluoti gyvosios dvasios uždavinius materializmo akivaizdoje, akivaizdoje dabarties turim problem ir vairi negerovi , turime atidžiau paži r ti ir panagrin ti, kas yra tas « žmogus neprietelis » ir kaip jis tai padar , kaip ta visa negerov atsirado. Tai jau gana ilgas procesas. Kaip tik ir reikia j pasekti, nors labai schematiškai, tai yra pagrindinius tarpnius, kuriais šis gr smingas blogis išaugo, sigal jo ir graso visai užgožti g r .

Tas pats Išganytojo palyginimas nurodo nagrin jimui krypt : « Žmon ms bemiegant, at jo jo neprietelis, pas jo kvie iuose raugi ir nu jo sau. Kai želmuo paaugo ir užmezg vaisi , tuomet pasirod ir raug s »¹². Jeigu tai padar « neprietelis », tai ne vienas gali visiškai nusiraminti — tai kiti kalti d l vis negerovi . Gal net pagalvos dar, kad šiuo atveju nieko negalima padaryti: neprietelis lieka neprieteliu. Tereikia tik juos «išgaudyti» ir v l sugr š pilna ramyb . Ta iau šv. Augustinas nurodo gilesn sprendim . Jis viso blogio šakn mato pa iame žmoguje, sakydamas :

¹⁰ « Viešpatie, argi ne ger s kl pas jai dirvoje? Iš kur gi atsirado raugi ? » (Mato 13,27).

¹¹ Mato 13,28.

¹² Mato 13,25-26.

« Visa nesantaika — konfliktas gl di tavyje (iš tav s kyla, išauga), nebijok išorinio priešo, nugal k pirma save, o tuo pa iu veiksi ir pasaul (išorin prieš) »¹³.

Taigi tas «neprietelis» yra ne kas kita, kaip pats žmogus, jo netvarkomi polinkiai, jo negyvenimas Evangelijos dvasia, jos išpažinimas tiktai l pomis, ne širdimi, ne pa iu gyvenimu. T pat sako ir min tasis palyginimas: « žmon ms bemiegant ». Tatai nereiškia fizinio miego, bet kaip tik an dvasin mieg , kuris gyvajai dvasiai yra ne manomas, su ja nesuderinamas, nes šis miegas yra kaip tik gyvosios dvasios praradimas, jos mirtis. Dvasiai «bemiegant», tai yra jai nebeveikiant, nebeapsisprendžiant, palengva menk ja ir iš gyvenimo išnyksta antgamtinis pradas, nors iš l to vis labiau stipr ja, sigali ir išbujoja blogieji polinkiai, pradžioje vos pastebimai, kol su laiku pasirodo ir vaisiai.

Gyvoji dvasia tur jo bud ti — nuolatos k rybiškai reikštis, bet štai ji susn do ir užmigo. Šis dvasios « miegas » pasireiškia pirmiausia formalizmu : išor pasilieka, ta iau dvasiai « bemiegant » neb ra turinio, vien tik beprasm išor . Iš asmenybi darosi tik vaikš iojantys automatai, ar jie bus papras iausi eiliniai tikintieji, ar aukštieji hierarchijos asmens. Toks tik jimo išpažinimas tiktai l pomis, ne gyvenimu, veda atskyrim religijos nuo gyvenimo praktikoje. Religija sau, gyvenimas sau. ia tau, Dieve, ia tau, šeima, o ia jau man. Tarytum šeima neb t paties Dievo nuosavyb , nepriklausyt jam, tarytum r pinimasis šeima neb t kaip tik Dievo valios pildymas, arba b t galima ja r pintis neatšizvelgiant Dievo vali , tarytum tas r pinimasis šeima neb t savojo pašaukimo realizavimas ir savo asmenyb s atbaigimas. Toks šeimos nuo Dievo « atskyrimas » yra neleistinas jos « pasisavinimas », nes atpalaidav s j nuo Dievo, palenkia j savo egoizmui ir tesir pina ja pagal savo prigimtinius nusiuteikimus.

Šis gyvenimo ir religijos atskyrimas yra kartu ir antgamtin s srities nuo prigimtin s, dvasin s nuo medžiagin s srities atskyrimas.

ia malda, poteriai, netgi sakramentai, bet priimti išorinai, formalistiškai, be dvasios, nes ji « miega », be takos gyvenimui, nors gal net skrupulingame smulkmeniškume ir iš to kylan iame savimeiliam pasitenkinime, o po to, « pilnai » atlikus pareigas Dievui, « atsisakai ius » su Dievu ir «išsilaisvinus », prasideda kitas naujas gyvenimas, gyvenimas pilietinis, gyvenimas sau, gyvenimas šeimai, gyvenimas tautai, kur Dievui jau neb ra vietos, kur visa daugiau ar mažiau palenkta naudai ir malonumui. Visko prasm koncen-

¹³ « Conflictus in teipso est ; noli timore hostem extrinsecum ; te vince et mundus est vincetus » (S. August inus, *Sermo* 57,9 ; *P.L.* 38, col. 391).

truojama naud ir malonum . Pasilieka tiktai daiktai, rankiai, prek s : ligos ir ligoniai — gydytojui, geležis ir plytos — statybininkui, prek s — pirkliui, kažkokios bedvas s iškamšos-l l s — kunigui, ir visiems viena ta pati didel beprasmyb širdyje ir sieloje. Ir gyvena taip tarytum somnambulai. Taip prieinama iki tikro dualizmo, gyvenama du gyvenimai be jokio s ly io ir savi tarp s takos : vienas prigimtinis — sau, kitas — Dievui. Šis pastarasis vis labiau silpn ja, menk ja, atrofuojasi ir deformuojasi. Prigimtinis, medžiaginis, kasdienis darbo gyvenimas telaikomas vertingu, užtenkamu, nors jis yra be id jos, be šviesos ir prasm s. Toks supasaul j s asmuo vadovaujasi tik grynai žemiškaisiais požvilgiais, žemiškaisiais motyvais, yra apsprendžiamas tiktai žemišk j vertybi . Toks krikš ionis jau ia, galvoja, vertina, sprendžia nebe krikš ioniškai, bet tarsi pagonis iš stabmeldyb s laik , vien tik protarpiais, lyg ant tvoros, prikabindamas vien ar kit religini veism , kuri labiau reikia laikyti iš krikš ionyb s kilusiu prietarų, negu tikrai religiniu veismu, nes jis nebeduoda gyvenimui prasm s, neapsprendžia ir nevadovauja veikimo, nenustato pasaul ži ros — palieka visiškai be teigiamos takos asmenyb ¹⁴.

Apie tokius Kristus pareiškia : « Tu sakai : Aš esu turtingas ir pralob s ir nieko neprivalau ; o nežinai, kad tu esi nelaimingas ir apgail tinas, beturtis, aklas ir plikas. Tu turi vard , b k tu es s gyvas, ir esi numir s »¹⁵. Prie tokio baisaus išsekimo prieina atskyr dvasini gyvenim nuo paprasto, kasdienio.

Neveltui ir ne be pagrindo ateismo ir materializmo atsiradime Vatikano II Visuotinis Susirinkimas tarp kit priežas i nurodo ir pa i krikš ioni didel kalt ¹⁶.

¹⁴ Alain Entbalgo, *La empresa de ser Hombre*, Madridas 1963, 46 psl. ; « Šita tauta garbina mane l pomis, o j širdis toli nuo man s. Veltui jie mane garbina, nes moko žmoni moksl ir sakym » (*Morkaus* 7,6-7 ; cf. *Izaijo* 29,13) ; Pastoralin konstitucija *Gaudium et Spes*, 13 nr., žr. *Acta Apostolicae Sedis*, 58 (1966), 1034-1035 psl. ; lietuviškas vertim žr. Bostono (1967) leidinio 180-181 psl. arba Vilniaus (1968) — 129-130 psl.

¹⁵ *Apreiškimas* 3,17; 3,1.

¹⁶ « Voce atheismi phaenomena inter se diversa designantur... Sane qui voi untane Deum a corde suo arcere et quaestiones religiosas devitare conantur, dictamen conscientiae suae non secuti, culpae expertes non sunt ; attamen et ipsi credentes quamdam de hoc responsabilitatem saepe ferunt. Atheismus enim, integre consideratus, non est quid originarium, sed potius ex diversis causis oritur, inter quas adnumeratur etiam reactio critica contra religiones et quidem, in nonnullis regionibus, praesertim contra religionem christianam. Quapropter inter hac atheismi genesi partem non parvam habere possunt credentes, quatenus, neglecta fidei educatione, vel fallaci doctrinae expositione, vel etiam vitae suae religiosae, mo-

Net gi galima sakyti, kad, tam tikra prasme, daugelis krikščioni yra pirmieji ateistai ir materialistai paneigę tikrąjį Dievą, iškreipę jo šlovą, tepripažįst tik, sakytum, kažkokį stabilumą, kiek jis yra naudingas įsivimeilės planams realizuoti. Daugelis krikščionių, negyvenanti Evangelijos dvasia, kaip tik ir yra, tegu ne vienintelė, bet greičiausiai pagrindinė priežastis ateizmo ir materializmo, nes iškreipia Dievo šlovą, atstumia kitus nuo Dievo, į uždengia.

Materializmui keli paruošę, toliau, ir perdtas spiritualizavimas, visko, tegu tik teoretinis, sutelkimas sielos reikalus, kurių nereikšmingas aplenkimas ir medžiagos nuvertinimas, praktikoje gi tik jos vertinimas. Žmogus nėra tiktai dvasia ar tiktai medžiaga, bet yra ir dvasia ir medžiaga Kurio sujungtos vienu tybu. Todėl negali būti pažeista Dievo nustatytoji harmonija nei vienu, nei kitu puse. Negalima skaldyti asmenybės, aplenkinti kūną, ir pintis tiktai siela. Reikia išlaikyti atitinkamą, prigimtį nustatytą santykį. Klaidingiems sprendimams yra net kelios galimybės: visiškai dvasios paneigimas — materializmas, arba visiškai medžiagos paneigimas, jos pasmerkimas, kildinimas iš blogio prado, priešingo Dievui — spiritualizmas¹⁷. Tai dvi kraštutinės nuomonės, seniai Bažnyčios pasmerktos. Tarp šių dviejų kraštutinumų dar yra kitos santykių galimybės: minimumas dvasios ir religijos — tai bus supasaulėjimas, arba minimumas medžiagos — tai bus savotiškas suangelėjimas. Šalia šių dviejų nepakankamų sprendimų — natūralizmo ir angelizmo yra tikrasis sprendimas: tiek dvasiai, tiek medžiagai joms priklausomos vertės teikimas, medžiagos palenkimas dvasiai, jos transformavimas, sudvasinimas per « Dievo vaikų garbą apsišaukimą »¹⁸ iki « naujojo dangaus ir naujosios žemės »¹⁹ sukūrimo Dievo galybe.

ralis aet socialis defectibus, Dei et religionis genuinum vultum potius velare quam revelare dieendi sint ». *Gaudium et Spes*, 19 nr. žr. *Acta Apostolicae Sedis*, 58 (1966), 1039 psl.; lietuvišką vertimą žr. Bostono (1967) leidinio 186 psl. arba Vilniaus (1968) leidinio — 133-134 psl.

¹⁷ U. Bianchi, *Il Dualismo religioso. Saggio storico ed etnologico*, Roma 1958; S. Petrement, *Le Dualisme chez Platon, les gnostiques et les manichéens*, Paryžius 1947.

¹⁸ « Sutvrimas su išsiilgimu laukia Dievo vaikų garbą apreiškimo. Sutvrimas juk buvo paverttas tuštybe ir savo valia, bet to, kurs jį pavergs su viltimi, kad ir pats sutvrimas bus išlaisvintas iš sugedimo vergijos Dievo vaikų garbą laisvumui. Mes juk žinome, kad visas sutvrimas vaitoja ir kenčia skausmus iki šiolei» (*Romams* 8,19-22). Vien tik paliečiu šį klausimą, jo nedėstydamas, nes tuo reikalu yra gausi literatūra:

Nors teorijoje Bažny ia visuomet skelb ši harmonij tarp medžiagos ir dvasios, ta iau praktikoje gana anksti prasid jo reikštis Bažny ios gyvenime disharmonija, ar tai vieno, ar tai antrojo prado perd tame pabr žime. Kiek paskutiniaais laikais perd tai pabr žiamas medžiaginis pradas, tiek jau pirmaisiais amžiais pasireišk perd tas dvasinio prado išk limas. To pas koje didesniame ar mažesniame laipsnyje reišk si pagrindinio žmogiškojo pašaukimo, dar rojuje gauto uždavinio — užvaldyti žem ¹⁹ ²⁰, apleidimas, net nebesir pinant pa iu gyvenimu, vien belaukiant ateinan io Kristaus, pasirodan io debesyse, atnešan io atlyginim ir dangaus laim — paruzija²¹. Tikrov je toji laim bus, ta iau tuo

A. M. Dubarle, *Le gémissement des créatures dans l'ordre divin du cosmos (Rom 8,19-22)*, žr. *Revue des sciences philosophiques et théologiques*, 38 (1954), 445-465 psl. ; P. Bonnard, *Création et nouvelle création dans le Nouveau Testament*, žr. *Foi et Vie*, 58 (1959), 18-32 psl. ; A. Frank-Duquesne, *Cosmos et gloire. Dans quelle mesure l'univers physique a-t-il part à la gloire future ?* Paryžius 1947 ; S. Lyonnet, *La Rédemption de l'Univers*, žr. *Lumière et Vie*, 48 (1960), 6-27 psl. ; H. M. Biedermann, *Die Erlösung der Schöpfung beim Apostel Paulus*, Würzburgas 1940 ; F. J. Schierse, *Verheissung und Heilsvollendung*, Münchenas 1955 ; J. Schil denberger, *Verheissung und Erfüllung*, žr. *Biblica*, 24 (1943), 107-124 ir 205-230 psl. ; W. Künneth, *Theologie der Auferstehung*, Münchenas *1951 ; A. Brunner, *Eine neue Schöpfung*, Paderborn 1952.

¹⁹ « Tuomet s dintis soste tar : Štai aš darau visa nauja » (*Apreiškimas* 21,5). « Tuomet aš ma iau nauj dang ir nauj žem ; nes pirmasis dangus ir pirmoji žem nu jo, ir j ros jau nebebuvo. Aš, Jonas, ma iau švent j miest , nauj j Jeruzal , nužengian i iš dangaus nuo Dievo, prisirengusi , kaip sužieduotin , papuošt savo sužieduotiniui » (*Apreiškimas* 21,1-2). Tuo klausimu literat ros: H. Corbin, *Terre céleste et corps de résurrection*, Paryžius 1960 ; A. Feuillet, *La demeure céleste et la destiné des chrétiens*, žr. *Recherches de science religieuse*, 44 (1956), 161-192 ir 360-402 psl. ; H. Bietenhard, *Die himmlische Welt im Urchristentum und Spätjudentum*, Tübingenas 1951.

²⁰ *Pradžios* 1,28 ; L. Daloz, « *Soumettre la terre...* », Paryžius 1964 ; J. Guillet, *Devoir d'état et attente du Royaume de Dieu*, žr. *Christus*, 8 (1961), 6-23 psl. ; *Qaudium et Spes*, 39 ir 57 nr., žr. *Acta Apostolicae Sedis*, 58 (1966), 1056-1057 ir 1077-1079 psl.; lietuvišk vertim žr. Bostono (1967) leidinio 207-208 ir 232-234 psl. arba Vilniaus (1968) — 149 ir 167-168 psl.

²¹ E. Grässer, *Das Problem der Parusieverzögerung in den synoptischen Evangelien und in der Apostelgeschichte*, Tübingenas 1957 ; W. Michaelis, *Kennen die Synoptiker eine Verzögerung der Parusie ?* žr. *Synoptische Studien. Festschrift A. Wikenhauser*; Münchenas 1953, 107-123 psl.; O. Cullmann, *Parusieverzögerung und Urchristentum*, žr. *Theologische Literaturzeitung*, 83 (1958), 1-12 psl. ; J. Körner, *Endgeschichtliche Parusieerwartung und Heilsgegenwart im Neuen Testament*, žr. *Evangelische Theologie*, 14 (1954), 177-192 psl. ; F. Tillmann, *Wiederkunft Christi nach den Paulinischen Briefen*, Freiburg im Breisgau 1909 ; M.-E., Boismard, *Le retour du Christ*.

tarpu j reikia pašaukimo vykdymu realizuoti, išaugti, pagal Dievo plan , iki pilno amžiaus subrendimo ²², per dalyvavimą Dievo prigimtyje ²³ iki visiško supanaš jimo su Kristumi, iki antrojo « Tu », su kuriuo Dievas gal t santytkiauti kaip su sau lygiu.

Kai paruzija yra laukimas greit vyksian io Kristaus pasirodymo, arba sugr žimo garb je, tai jai gimininga eschatologija²⁴ yra tik jimas ir laukimas laiko pabaigoje visatos atbaigimo ir permainymo realizavimo, kada apsireikš Dievo garb visoje k rini-joje. Ir tai ne kokio visiškai naujo, bet jau dabar gyvenamo dieviškojo gyvenimo, pagal šv. Jono evangelisto išsireiškim : « Mylimiausieji, dabar mes esame Dievo vaikai; bet dar neapsireišk ,

žr. *Lumière et Vie* 11 (1953), 53-76 psl. ; E. Walter, *Das Kommen des Herrn*, Freiburg im Breisgau 1942-1947, du tomai.

²² « Jis tai vienus dav apaštalus, kitus pranašus, kitus evangelistus, kitus ganytojus ir mokytojus daryti šventuosius tobulus, tarnyst s darbui, Kristaus k nui statyti, iki visi pasieksime tik jimo vienyb , piln žmogaus subrendim , Kristaus pilnyb s amžiaus saik » (*Èfèzie iams* 4,11-13).

²³ « Mus pašauk savo garbe ir galybe, ir per j dovanojo mums didžiausius ir brangiausius pažadus, kad j s jais pasidarytum te dieviškos prigimties dalyviai» (*1 Petro* 1,3-4). « Dignitatis humanae eximia ratio in vocatione hominis ad communionem cum Deo consistit. Ad Colloquium cum Deo iam inde ab ortu suo invitatur homo : non enim existit, nisi quia, a Deo ex amore creatus, semper ex amore conservatur ; nec piene secundum veritatem vivit, nisi amorem illum libere agnoscat et Creatori suo se committat » (*Gaudium et Spes*, 19 nr., žr. *Acta Apostolicae Sedis*, 58 (1966), 1038-1039 psl., lietuvišk vertim žr. Bostono (1967) leidinio 185 psl. arba Vilniaus (1968) — 133 psl.).

²⁴ ia nelie iu eschatologijos klausimo, pasitenkinu tik nurodymu gausios literat ros : H. D. Wendland, *Die Eschatologie des Reiches Gottes bei Jesus*, Gütersloh 1931 ; F. Güntermann, *Die Eschatologie des heiligen Paulus*, Münsteris 1932 ; J. Danièlou, *Christologie et Eschatologie*, žr. A. Grillmeier ir H. Bacht, *Das Konzil von Chalkedon*, III t., 269-286 psl. ; J. Körner, *Eschatologie und Geschichte*, Hamburgas 1957 ; R. Bultmann, *Geschichte und Eschatologie*, Tübingenas 1957 ; J. Mouroux, *Le mystère du temps*, Paryžius 1962 ; N. Berdiajev, *Essai de Métaphysique eschatologique*, Paryžius 1946 ; H. Ott, *Eschatologie, Versuch eines dogmatischen Grundrisses*, Zürichas 1958 ; M. Schmaus, *Das Eschatologische im Christentum*, žr. *Aus der Theologie der Zeit*, Regensburgas 1948, G. Stähling, *Zum Problem der johannäischen Eschatologie*, žr. *Zeitschrift für die Neutestamentliche Wissenschaft und die Kunde der älteren Kirche*, 33 (1934), 225-259 psl., C. Steuernagel, *Die Strukturlinien der Entwicklung der jüdischen Eschatologie*, žr. *Festschrift A. Bertholet*, Tübingenas 1950, 479-487 psl., P. Alt-haus, *Die letzten Dinge*, Gütersloh⁶ 1956, H. E. Hengstenberg, *Der Leib und die letzten Dinge*, Regensburgas 1955, A. Rich, *Die Bedeutung der Eschatologie für den christlichen Glauben*, Zürichas 1954, F. Holmström, *Das eschatologische Denken der Gegenwart*, Gütersloh 1936 ; L. Boros, *Le Christ devant nous. Etudes sur l'eschatologie chrétienne*, Paryžius 1967.

kas b sime. Mes žinome, jog, kada pasireikš, b sime j panaš s, nes mes matysime, kaip jis yra »²⁵.

Savaime aišku, kad eschatologija turi savo reikalavimus ir uždaviniui apvaldyti žem duoda tam tikrus nurodymus, kad inkarnacija ir eschatologija reikšt si harmonijoje ²⁶. Bent dal t reikalavim inkarnacijos atžvilgiu išreišk šv. Paulius : « Štai k aš sakau, broliai : Laikas yra trumpas ; lieka ir tiems, kurie turi žmonas, b ti taip, lyg kad j netur t ; kurie verkia, kaip kad neverkt ; kurie džiaugiasi, kaip kad nesidžiaugt ; kurie perka, kaip kad nieko netur t ; kurie naudojasi šiuo pasauliu, kaip kad nesinaudot ; nes šio pasaulio išvaizda praeina » ²⁷. O kitoje vietoje dar priduria : « Nes ia mes neturime pastovios buvein s (*manentem civitatem*), bet siekiame busimosios »²⁸.

Šitas teisingas šv. Pauliaus sp jimas amži b gyje ne visuomet buvo autentiškai suprastas. Dažnai praeityje daugiau ar mažiau buvo pabr žiamas dvasinis tikslas, raginama r pintis sielos išganymu. Tokiu b du atsirado savotiškas tarsi dualizmas : labai užakcentuotas « d šios išganymas » — *unum necessarium* — vieningas b tinas dalykas ²⁹, tarytum visa kita teb t tik bereikšmis

²⁵ *1 Jono* 3,2. T pa i mint randame ir pas šv. Pauli : žr. *1 Korintie jiams* 13,12; *Pilypie jiams* 3,20-21; *Efezie jiams* 2,19-20.

²⁶ B. Besret, *Incarnation ou eschatologie ?* Paryžius 1964 (Col. Rencontres 66); C. Duquoc, *Eschatologie et réalités terrestres*, žr. *Lumière et Vie*, 50 (1960), 4-22 psl., P. Rouillard, *Des hommes qui attendent : Eschatologie et vie chrétienne*, žr. *Vie Spirituelle*, 107 (1962), 368-378 psl. ; H. Bacht, *Weltnähe oder Weltferne?* Frankfurt am Main 1962.

²⁷ *1 Korintie jiams* 7,29-31. T a i u žemiškosios g ryb s turi vert . Apie tai ži r k : G. B. Montini, *Il cristianesimo e il Benessere temporale*, Milanas, Ufficio Studi Arcivescovili, 1963; O.-A. Rabut, O. P., *Valeur spirituelle du profane : Les énergies du monde et l'exigence religieuse*, Paryžius 1963; C.Y. Truhlar, *Fuite du monde et conscience chrétienne d'aujourd'hui*, Roma 1961; G. Thils, *Théologie des réalités terrestres*, Paryžius, It. ²1946, III.1949; G.Thils, *Transcendance ou Incarnation : Essai sur la conception du christianisme*, Liuvenas 1950; A. Maceina, *Saul s Giesm*, Brooklynas 1954. Gerai visiems žinoma šv. Pranciškaus Asyzie io *Saul s Giesm* ir jo mistin brolyst su visais k riniais. Kad ir kitokiam stiliuje, bet panašiam nusiteikime yra Teilhard de Chardin *Himnas Medžiagai*, kur jis deda pranašo Elijo l pas, pirm negu jis buvo ugninio vežimo pakeltas dang . Štai viena to himno strofa : « Bénie sois-tu, universelle Matière, Durée sans limites, Ether sans rivages, — Triple abîme des étoiles, des atomes et des générations, — toi qui débordant et dissolvant nos étroites mesures nous révéles les dimensions de Dieu » (Teilhard de Chardin, *Hymne de V Univers*, Paryžius 1961, 71-74 psl.).

²⁸ *Žydams* 13,14.

²⁹ « Morta, Morta, sielojiesi ir esi susir pinusi daugeliu dalyk , o reikia tik vieno. Marija pasirinko geriausi dali , kuri nebus iš jos atimta » (*Luko* 10,41-42).

ir beprasmis priedas. Panaši tekst³⁰ takoje, sigal jo vis didesnis teoretinis dvasios ir jos reikal vertinimas ir aukštinimas, o medžiagos ir paties gyvenimo reikal nuvertinimas, kone paneigimas, tarytum tatai b t ne iš Dievo, bet iš kažkokio piktojo prado.

Suvargusioje ir skurdo kankinamoje minioje, bet išsiilgusioje geresnio, šviesesnio rytojaus, juntan ioje savo žmogišk j kilnum , šitie pamokymai rado gil atbalsi, skamb jo viliojan iai, dav stipryb s ir kantryb s kasdienio vargo bangose.

Ta iau šalia tos gražios teorijos, pats gyvenimas ir jo praktika jo kitu kebu. Vis labiau sigal jo medžiagos ir turto vertinimas, prie jo priskretimas, vis didesnis visko medžiagai palenkimas; dvasinio gi prado vis did jantis apleidimas, jo visiškas užgožimas³¹ žemiškuose reikaluose. Toks iškreiptas r pestis «d šios išganymu » prived prie to išganymo supratimo visiško iškrepimo, apleidimo ir pagaliau net paneigimo. Perd tas eschatologizmas per angelizm prived prie praktinio materializmo.

Bet yra dar kažkas daugiau. Tiek jau pažengus — nukrikš-ion jus, Evangelijos tiesa nebepriimam su k dikio nuoširdumu, tegu toji tiesa bus dieviškasis Apreiškimas, bet ieškoma b d savo poelgiams pateisinti, savo nuomonei apginti, savo išmislams praveisti, savo menkystei pasl pti. Jie Dievo išmint pakeit sav ja išmintimi ir ja ne tik nori vadovautis, bet ir pa iam Dievui primesti³². Dievas turi taikintis prie j nor ir užma i . Tokie fariziejai dvasini turin sutelkia katalogus ir ieško b d ne kaip t dvasini turin gyvendinti, juo apsispr sti ir pagal j gyventi, bet tik kaip to turinio išvengt, kiek jis savimeilei n ra parankus, kaip pro tas « kli tis » pralysti.

³⁰«Nekraukite sau turt žem je, kur r dis ir kandis gadina ir kur vagys iškasa ir vagia, bet kraukite sau turtus danguje, kur nei r dys, nei kandys negadina ir kur vagys neiškasa ir nepavagia. Nes kur tavo turtas, ten ir tavo širdis » (*Mato* 6,19-21). Ir kitoje vietoje : « Kas nori eiti paskui mane, tegu pats sav s išsižada, tegu ima savo kryži ir teseka mane. Nes, kas nori išgelb ti savo gyvyb , praras j ; o kas prapuldyt savo gyvyb d l man s, atras j . Nes k pad t žmogui, jei jis laim t vis pasaul , o savo sielai k st nuestol ? Nes Žmogaus S nus ateis savo T vo garb je su savo angelais, ir tuomet jis atsilygins kiekvienam, ži r damas jo darb » (*Mato* 16,24-27; cf. *Morkaus* 8,35-37; *Luko* 9,23-25).

³¹ *Mato* 13,3-23; *Luko* 8,4-15; *Morkaus* 4,3-20.

³² « Nes Dievo r styb pasireiškia iš dangaus kiekvienoje bedievyst je ir neteisyb je t žmoni , kurie Dievo ties laiko neteisyb je... Nes, pažin Diev , jie negarbino jo kaip Dievo ir ned kojo; savo mintyse pasidar tušti, ir neišmintinga j širdis aptemo. Tardamies es išmintingi, pasidar paiki» (*Rom nams* 1,18-23 ir visas 1-2 skyrelis). Ta pati mintis, kad tokie asmens gudr s ir išmintingi yra tik savo paties akyse, ne objektyviai, ne

Tod I Kristus tiesiog akis juos apkaltino: « J s gražiai mokate niekais paversti Dievo sakym palaikyti savo padavimui »³³; o tas padavimas yra ne kas kita, kaip j pa i nuomon s, išmisalai savanaudiškumui apsaugoti.

Visai nenuostabu, kad paskutiniame susikirtime su fariziejais, Kristus tiek kietai, negailestingai pasmerkia j suktum , veidmainiškum , apgavyst³⁴. Iš tikro, tai jau nebe augimas, o dvasinis dži vimas, ne išsiskleidimas, o sugargaž jimas ir dvasinis sukalk jimas; dar daugiau, tai yra paty ios iš Dievo, jo gundymas ir sav s apgaudin jimas.

Prad jus eiti šiuo pakaln s keliu, neb ra sustojimo. Iškreipiamos s vokos, subanalinamas dvasinis gyvenimas, viskas suprofanuojama — *exsacrantur omnia* — iškreipiama net Dievo s voka, nes ji «perdirbin jama» pagal savuosius išmislus. Jau einama

Dievo, pakartotinai yra išreikšta jau Senajame Testamente: «Via stulti recta in oeeulis eius » (*Patarli* 12,15); « Est via quae videtur homini recta, et novissima eius ducunt ad mortem » (Ten pat 16,25) ; « Omnis via viri recta sibi videtur, appendit autem corda Dominus » (Ten pat 21,2).

³³ *Morkaus* 7,9. Dar pla iau randame tai išreikšta kitoje vietoje : « Kod l ir j s peržengiate Dievo paliepi m d l savo padavimo ? Juk Dievas yra pasak s : Gerbk t v ir motin ; ir : Kas keikt t v ar motin , mirte tenumiršta. J s gi sakote : kas tik sakyt t vui ar motinai: Dovana teb nie [tai yra tie dalykai paskirti šventyklai], kas tau iš man s b t naudinga, jis gal s negerbti savo t vo ir savo motinos. Taip j s nieku paver t te Dievo paliepi m d l savo padavimo. Veidmainiai, gerai apie jus pranašavo Izaijas, sakydamas: Šita tauta mane gerbia l pomis, o j širdis toli nuo man s. Bet jie veltui garbina mane, mokydami žmoni moksl ir sakym » (*Mato* 15,3-9). Ir kitoje vietoje : « Vargas jums, aklieji vadai, kurie sakote : Kas nors prisiek šventykla, tai niekai, o kas prisiek šventyklos auksu, turi pareig . Paiki ir akli! Nes kas didesnis, auksas ar šventykla, kuri pašventina auks ? Ir kas tik prisiek altoriumi, tai niekai, o kas prisiek ant jo esan i ja dovana, turi pareig . Akli ! Nes kas didesnis, dovana ar altorius, kuris pašventina dovan ? Taigi, kas prisiekia altoriumi, prisiekia juo ir visais ant jo esan iais dalykais. Ir kas nors prisiekia šventykla, prisiekia ir tuo kas joje gyvena. Ir kas prisiekia dangumi, prisiekia Dievo sostu ir tuo, kas jame s di » (*Mato* 23,16-22).

³⁴ « Vargas jums, Rašto žinovai ir fariziejai, veidmainiai, nes j s ryjate našli namus, kalb dami ilgas maldas... Vargas jums, Rašto žinovai ir fariziejai, veidmainiai, kurie duodate dešimtin iš m tos, krap ir kmyn , o apleidžiate svarbesnius statymo dalykus, teisingum , pasigail jim ir ištikimyb ... Akli vadai, kurie iškošiate uod , o praryjate kupranugar . Vargas jums, Rašto žinovai ir fariziejai, veidmainiai, kurie kuopiate, kas yra iš viršaus taur s ir dubens, o viduje esate pilni pl šrumo ir nešvarumo... Vargas jums Rašto žinovai ir fariziejai, veidmainiai, nes j s panaš s pabaltintus kapus, kurie iš oro pus s rodosi žmon ms labai graž s, o viduje pilni mirusi j kaul ir visoki puv si . Taip ir j s iš viršaus, tiesa, rodot s žmon ms teis s, o viduje esate pilni veidmainyst s ir nedorumo » (*Mato* 23,14-28).

visiškai savais keliais, užmerkiamos akys tiesai, užkemšamos ausys Dievo žodžiui ir s žin s balsui. Prieinama iki *obcaecatio mentis* ir *obduratio cordis* — protinio apakimo ir širdies užkiet jimo ³⁵. Tai jau paskutinis perversijos laipsnis. Tai nuod m , apie kuri Kristus sako, kad nebus atleista nei šiame, nei b simame pasaulyje ³⁶, nes tai yra nuod m prieš Švent j Dvasi , tai yra nenoras prisipažinti klydus ir užsispyr s klaidos gynimas.

Dar daugiau, ne tik užkietinama širdis ir apanka protas, bet tokiaame susiaur jime did ja fariziejiškas uolumas, kuris, tik pikta skleidžia kaip sako Kristus : « Vargas jums, Rašto žinovai ir fariziejai, veidmainiai, nes j s apeinate j r ir sausum vienam naujatikiui padaryti ir, kai jis padarytas, j s darote iš jo pragaro s n dvigubai taip pikt kaip j s »³⁷.

³⁵ « Tod l ji negal jo tik ti, nes Izaijas dar yra pasak s: Jis apakino j akis ir sukietino j širdis, kad nematyt akimis ir nesuprast širdimi, kad neatsigr žt , ir aš j nepagydy iau » (*Jono* 12,39-40). Tai aliuizija *Izaijo* 6,9-10.

Šv. Bernardas šitaip charakterizuoja užkiet jusi šird : « Quid ergo cor durum ? Ipsum est quod nec compunctione scinditur, nec pietate molliatur, nec movetur precibus : minis non cedit, flagellis duratur. Ingratum ad beneficia est, ad consilia infidum, ad judicia saevum, inverecundum ad turpia, impavidum ad pericula, inhumanum ad humana, temerarium in divina, praeteritorum obliviscens, praesentia negligens, futura non providens. Ipsum est cui praeteritorum, praeter solas injurias, nihil omnino praeterit ; praesentium nihil non perit ; futurorum nulla, nisi forte ad ulciseendum, prospectio seu praeparatio est. Et ut brevi cuncta horribilis mali mala complectar, ipsum est quod nec Deum timet, nec hominem reveretur » (S. Bernardus, *De consideratione*, lib. 1, cap. 2, nr. 3 : *P.L.* 182, col. 730-731).

Tod l Psalmistas sp ja neužkietinti savo širdži Dievo balsui : « Hodie si vocem eius audieritis, nolite obdurare corda vestra sicut in irritatione, secundum diem tentationis in deserto, ubi tentaverunt me patres vestri, probaverunt me, et viderunt opera mea. Quadraginta annis offensus fui generationi illi ; et dixi : Semper hi errant corde. Et isti non cognoverunt vias meas ; et iuravi in ira mea : Si introibunt in requiem meam » (*Psalms* 94,8-11). Cf. šv. Pauliaus komentar ir jo d stym *Žydams* 3,8-4, ir 13).

³⁶ « Tod l aš sakau jums : Kiekviena nuod m ir piktžodžiavimas bus žmon ms atleisti ; o piktžodžiavimas prieš Dvasi nebus atleistas. Ir kas nors taria žod prieš Žmogaus S n , jam bus atleista ; o kas kalba prieš Švent j Dvasi , tam nebus atleista nei šiame pasaulyje, bei b simame » (*Mato* 12,31-32; cf. *Luko* 12,10-12).

³⁷ *Mato* 23,15. Ir nenuostabu, nes jie, pagal šv. Pauliaus liudijim , r pinasi Dievu, tik ne taip kaip pridera, ne pagal Dievo išmint , o pagal savo išmistus : « Nes aš apie juos liudiju, kad jie uoliai r pinasi Dievu, bet ne taip, kaip reikalauja tikras žinojimas. Nes nepažindami [nes jau nebepatįri pažinti tiesos, užmerkia jai akis] Dievo teisyb s ir nor dami pastatyti sav j [Dievo gi atmesdami], jie nepasidav Dievo teisybei [j atmet] » (*Rom nams* 10,2-3).

Taip fariziejiškame aklume jie prieina iki to, kad Dievo vardu persekioja tikinčiuosius ir Dievo siuosius pasiuntinius. Ne tik persekioja, bet juos žudo ir, kas nuostabu, savo apakime tariasi tuo Dievui tarnaujant: « Tai aš jums kalbėjau, kad nesipiktintum te. Jie išmes jus iš sinagogos; bet ateina valanda, kad kiekvienas, kuris jus užmuš, tarsis tarnaujantis Dievui. Tai jie jums darys, nes nepažino Tavo, namo »³⁸. Šio nusiteikimo jie laikosi labai ryžtingai. Kas priešinasis nusistatymui, tegu tai bus pats Dievo Sūnus, jie šaukia: «Teb na prikaltas ant kryžiaus... Jo kraujas teesie ant mūsų ir ant mūsų vaikų »³⁹. « Štai jis karalius. Bet jie sušuko: Šalin jį, šalin! ant kryžiaus jį! Pilotas jiems tar: Ar aš turiu prikalti ant kryžiaus jį, karali? Vyriausieji kunigai atsak: Mes neturime karaliaus, tiktai ciesori »⁴⁰.

Gal ne vienas nusistebės, kam tai farizejiškumas, kam visos šios Šventrašio citatos: juk tai seniai praeję laikai, nebėra nei farizejų, nei sadukiejų ar kitų visokių praeities partijų. Kam ši praeities istorija? Ką ji bendro turi su mūsų dienų gyvenimu? Tiesa, kad nėra mūsų laikais farizejų, bet taip pat tiesa, labai didelė tiesa, kad paliko iki mūsų laikų dvasia, Evangelijoje farizejiškumu pavadinta, besireiškianti vairi vairiausiomis formomis ir vairiausiomis dozėmis ir atšvaistėmis. Kaip tik ši Evangelijos pavaizduotoji farizejiškumo dvasia ir yra didžiausias gyvosios dvasios priešas ir jos žlugdytojas. Tai du kraštutiniai poliai. Šitoji farizejiškumo dvasia reiškiasi be išimties pas visus, tegu gal labai nedidelėje dozėje, nes nuolatos tvarkoma, persekiojama, taisoma. Tai jau savaime niekas nėra nuo jos apsaugotas, «apdraustas», joks postas, joks hierarchinis poaukštis. Priešingai, tie postai,

³⁸ *Jono* 16,1-3. Tiek svarbus šis prieštaravimas, kad pakartotinai jis pabrėžiamas Evangelijoje: «Jie pakels prieš jus savo rankas ir persekios, paduos jus sinagogas ir kalbės jus, vedžios pas karalius ir valdovus dėl mano vardo... Jūs būsite duoti gimdytojams, broliams, giminiams ir prieteliams, ir kai kuriuos iš jų nužudys. Jūs būsite vis nekeniami dėl mano vardo» (*Luko* 21,12-17); «Saugokitės žmonių; nes jie paduos jus teisti susirinkimams ir plaks jus savo sinagogose... Taigi brolis išduos brolį mirti ir tvas sūnų; vaikai sukils prieš gimdytojus ir juos nužudys. Jūs būsite vis nekeniami dėl mano vardo» (*Mato* 10,17-22; ef. *Morkaus* 13,9-13). «Žal iai, angeli veisle, kaip jūs ištruksite nuo pragaro teismo? Todėl aš siunčiu pas jus pranašus, išmintingus ir Rašto žinovus; vienus iš jų užmušite ir prikalsite ant kryžiaus, kitus plaksite savo sinagogose ir persekiosite nuo miesto iki miestui, kad ant jų kristų visas nekaltas kraujas, išlietas žemėje, prad jus teisiojo Abelio krauju iki kraujui Barakijos našus Zakarijo, kurį užmušė tarp šventyklos ir altoriaus» (*Mato* 23,33-35; cf. *Luko* 11,49-52).

³⁹ *Mato* 27,23-25.

⁴⁰ *Jono* 19,14-15.

kaip rodo Šventrašio tekstai, yra dar labiau išstatyti fariziejizmo pasireiškimui ir sigaljimui gyvenime.

Ne tik ne manoma nupasakoti kelio, kaip visa tai vyko, bet net schematiškai nurodyti kryptį. Tiek visa individualu, skirtinga. Bet nra nreikalo. Užtenka tik suminti keletą spjimų iš Šventojo Rašto, tiek Senojo, tiek Naujojo Testamento, kaip, pavyzdžiui, pranašo Jeremijo spjimų d l visas ribas peržengusio blogio⁴¹, arba šv. Pauliaus papeikim korintiejiams, kurie net eidami Komunijos, vieni apsirija, kai tuo tarpu kiti alksta⁴², arba Išganytojo palyginim apie pokylius turtuol ir vargš prieš jodur, negaunant n nuo stalo kritusi trupiniu⁴³. Šie spjimai praktiškai visais laikais.

Nepalyginamai toliau siekia, negu neturtas, skurdas, socialinis neteisybės, žmogaus kilnumo pažeidimas. Nuo prajusio šimtmečio vis labiau sigalinti pramonės ir mės laikais kulminuojanti technologija bei masinė gamyba pareikalavo didesnių duoklių. Tegu ekonominis gerbvis yra daug didesnis, tačiau daugelio dvasinis gyvenimas palenktas medžiagai, visiškai skursta. Reiškiasi savotiškas nuasmeninimas, sumasėjimas, asmens pavergimas medžiagai⁴⁴. Tačiau daug skaudesnis ir pavojingesnis žmogaus kilnumo pažeidimas yra kylantis iš jau nusakytos fariziejiskos dvasios. Kai pirmuoju atveju asmens kilnumo pažeidžia medžiagin

⁴¹ «Nes mano tautoje radosi bedievi [be s žin s, nedor li žmoni, lot. *impij*, pranc. žiškai *m chants, malfaisants*], kurie tykoja kaip paukštinkai, stato kilp ir žabang žmoni sugauti. Kaip tinklas pilnas paukščių, taip j namai pilni vyliaus; todėl jie pasidar dideli ir pralobos; jie nutuko ir suriebo ir pikiausiai peržengia mano žodžius. Jie negina našl s bylos, netvarko našlaičio bylos ir nedaro teisybės beturiami. Argi dėl to aš nelankysiu, sako Viešpats, arba ar mano siela nekeršys tokiai tautai? Baisi ir nuostabi dalyk buvo daroma šalyje: pranašai pranašavo mel, ir kunigai plojo rankomis, ir mano tauta tai mgo» (*Jeremijo* 5,26-31).

⁴² «Taigi, jums sueinant vien viet, jau tai nereiškia Viešpaties vakarienės valgyti, nes kiekvienas pirma ima valgyti savo vakarienės; ir taip vienas alksta, o kitas apsirija. Argi j s neturite nam, kad ten valgytum te ir gertum te? arba ar niekinate Dievo Bažnyčią ir g dinate tuos, kurie nieko neturi?» (*1 Korintiejiams* 11,20-22).

⁴³ «Buvo vienas turtingas žmogus, kurs vilk davo purpuru ir ploniausia drobe ir kasdien puikiai pokyliavo. Buvo taip pat vienas elgeta, vardu Lozorius, kurs guljo pas ano duris, pilnas voio, ir geid pasisotinti krentančiais nuo turtuolio stalo trupiniais, bet niekas jam neduodavo. Šunys ateidavo ir laižydavo jo votis» (*Luko* 16,19-21).

⁴⁴ Š požiūviu aplenkiau. Tuo klausimu plačiai yra rašęs P. Maldeikis, *Moderniosios pažangos problemos*, žr. *L. K. M. Akademijos Metraščių*, II t., Roma 1966, 1-143 psl.; žr. taip pat ir A. Liuimā, S.J., *Moderniosios pažangos problem klausimu*, Ten pat, 329-351 psl.

s lygos, neasmenin aplinka, ionai gi jau pats krikš ionis, kaip asmuo ir tai ne koku eiliniu požvilgiu, bet palie ia kaip tik pati krikš ioniš j žmogaus kilnum , nes asmen vertina nebe pagal siel , jos panašum Dievo paveiksl , jos gyvenim Dievo malone, brolyst Kristuje, bet tik pagal išorin apdar , skurdži medžiagin pad t. Apie tai sp ja jau šv. Jok bas apaštalas: «Mano broliai, tik jimas m s garb s Viešpat J z Krist yra nesuderinamas su ži r jimu asmen . Nes jei j s susirinkim eina žmogus, tur s aukso žied , skais iais r bais, eina taip pat ir beturtis suteptu apdaru, ir j s ži rite t , kurs apsilvilk s puikiais r bais, ir jam sakote : Tu s skis ia gražiai, o betur iui sakote : Tu stov k tenai, arba s skis prie mano pakojo ! tai argi j s nedarote skirtumo patys savyje ir ar nepasidar te teis jai neteisingomis mintimis ? Klausykite, mano mylimiausieji broliai, ar ne betur ius šiame pasaulyje išrinko Dievas, kad jie b t turtingi tik jime ir t vainiai karalyst s, kuri Dievas pažad jo j mylintiesiems ? J s gi paniekinote beturt . Ar ne turtingieji slegia jus savo galybe ir ar ne jie tampo jus teismus ? Ir ar ne jie piktžodžiauja gerajam vardui, kuriuo j s vadinami ? Jei ta iau j s vykdote karališk j statym , einant Raštu : Myl si savo artim , kaip pats save, j s gerai darote. Bet jei j s ži rite asmens, j s darote nuod m , ir esate statymo peikiami kaip perženg jai. Kas nors laikyt vis statym , o nusikalst vienu dalyku, tas yra kaltas visais »⁴⁵.

Ir ne tik neturtingo nevertinimas, neatsižvelgimas j , viso d mesio sutelkimas turting j , bet taip pat turto, garb s sau ieškojimas, iki visiško evangeliškosios dvasios praradimo. Jau XII amžiuje šv. Bernardas smarkiai sp jo popieži Eugenij III, praskleidus savo purpurinius apdarus, pro visas iliuzijas ir tuštybes, blaiviai pažvelgti savo sielos nepagydom žaizd ⁴⁶. Ta iau nors seniai denuncijuota ir pasmerkta tuštyb , iš turt kylanti ir šalia j klestinti, vis labiau sigal jo ir aukštuosiuose hierarchijos

⁴⁵ *Jokūbo* 2,1-10.

⁴⁶ « Nec modo quid natus, sed et qualis natus, oportet attendas, si non vis tuae considerationis fructu et utilitate fraudari. Toile perinde nunc haereditaria haec perizomata ab initio maledicta, dirumpe velamen foliorum celantium ignominiam, non plagam curantium. Dele fructum fugacis honoris hujus, et male coloratae nitorem gloriae, ut nude nudum consideres, quia nudus egressus es de utero matris tuae (*Job* 1,21). Numquid infulatus ? numquid micans gemmis, aut floridus sericis, aut coronatus penis, aut suffareinatus metallis ? Si cuncta haec, veluti nubes quasdam matutinas, velociter transeuntes et cito pertransituras, dissipet et exsuffles a facie considerationis tuae, occurret tibi homo nudus, et pauper, et miser, et miserabilis ; ... homo natus ad laborem (*Job* 5,7) et non ad honorem » (S. Bernardus, *De consideratione*, lib. II, cap. 9, nr. 18 : *P.L.* 182, col. 753).

atstovuose. Daugyb dokumentu⁴⁷ rodo t didel veržim si paaukštini mus ir t paaukštini m ženklus arba kaip tai vadinama p liuojan ia ir chronine žaizda, išlikusia iki m s laik . Tuštybi tuštyb , kaip tai sakmiai nurodo P. Winninger savo knygoje ⁴⁸. Ši tuštyb eina dar toliau, net dvasinius dalykus subanalina, nudvasina ir sumaterialina. Tai pasireiškia kai kuriuose garb s ženkluose — ordinuose, kaip Kristaus Grabo riteri arba Kristaus ordinas⁴⁹.

Tokio turt vertinimo, tokio širdies sukiet jimo, tokios tuštyb s akivaizdoje iš vienos pus s, ir iš antros pus s, prisiminus tiek ilgai išlikusi vergij , o dar ilgiau baudžia v , prisiminus « Die-

⁴⁷ J išvardina tuo reikalu vis dešimti (nuo 1659 met , tai yra viduti niškai po dokument kas 24 ar 25 metai) Pijus X savo *Motu proprio* dokumente *Inter multiplices euras*, žr. *Acta Sanctae Sedis*, 37 t., Roma 1904-1905, 491-492 psl.

⁴⁸ Išvardij s bažnytniame dokumente (Pijaus X *Motu proprio Inter mvltiplices curas* žr. *Acta Sanctae Sedis*, 37 t., Roma 1904-1905, 491-512 psl. Dokumentas 1905 met , vasario 21 dienos) protonotar privilegijas, visus j si lelius, raišteli us ir kutelius bei j spalvas, « Ouf ! — nusi purtydamas sušunka autorius— Il s'agit, n'oublions pas, — t sia jis,— d'un règlement restrictif visant à réprimer des abus ! il date du début du siècle, reste en vigueur, comble d'aise des milliers d'élus et excite la convoitise d'un nombre d'aspirants connus de Dieu seul. En rassemblant ces textes on remplirait des volumes gros comme la Bible. Que dire ? Quelle différence entre cette vanité méticuleuse et une minutieuse pornographie ? La première page est égrillarde, la deuxième curieuse, avec la troisième commence la fatigue et la nausée devant ' le spectacle ennuyeux de l'immortel péché '. Débauche pour débauche, qu'elle soit vanité, luxure, gloutonnerie ou haine, elle tourne en morosité et s'épuise à surmonter la satiété par des raffinements inédits. Même pour la conservation du genre, il y aurait d'intérêt à ne pas exagérer. Mais le vice ne connaît pas de mesure et se vautre, goulûment. Franges, lisérés, houppes, traînes, rubans, glands, coloris, cordelières, pompons, anneaux, boutons, et j'en passe... : où est, dans ce fatras l'élémentaire bon sens, le simple bon goût, la commune virilité et, grand Dieu ! une ombre d'esprit chrétien ? » (P. Winnengeb, *La vanité dans l'Eglise*, Paryžius 1968, 40-41 psl.).

⁴⁹ « Tirer vanité du Christ, de sa croix et de son sépulchre, plonge l'esprit dans un abîme de perplexité. Certains excès dépassent l'erreur et la faute et précipitent dans le vertige. Tel est cet Ordre du Christ qui fait de notre Seigneur une breloque dorée au cou des potentats, même païens. Mais il fallait que cela arrive, pour que continue de s'accomplir l'Écriture : ' Ils le livreront aux païens ' (*Marc* 10,33). Qu'on leur donne l'ordre de la Jarrettière, de la Mule ou de n'importe quoi, mais pas de Notre-Seigneur Jésus-Christ. Car cet ordre-là nous appartient, à nous seuls et tous qui sommes baptisés en son nom, marqués de son sceau, enrôlés sous sa bannière et revêtus de sa grâce, du plus pauvre au plus riche. Associer le Christ à la puissance, même païenne, c'est renverser son ordre, le dégrader dans l'ordre de la chair, alors qu'il est de l'ordre de la charité, proprement d'un autre ordre » (Ten pat, 35 psl.).

vui pašv stas » žemes⁵⁰, latifundijas ir tiek varge bei skurde esan-
i⁵¹, tiek « vaitojan i » ir be atbalsio šaukian i pagalbos, kaip
vaizdingai, jautriai ir sintetiškai išsireiškia poetas⁵², lengva bus
suprasti, kad vadinamosios krikščioniškosios kultūros ir civiliza-
cijos — pabr žiu : ne Evangelijos — skelbtasis idealas ir spiritua-
lizmas (antimaterializmas) tebuvo tik *aes sonans* ir *cymbalum tin-
niens* — kaip žvangantis varis ir skambantis kimbolas⁵³ — di-

⁵⁰ Mato 15,3-9 ; Morkaus 7,9-13.

⁶¹ In pluribus regionibus oeconomice minus progressis, magni v l etiam
latissimi rustici fundi existunt, mediocriter exculiti vel lucri causa sine
ulla cultura manentes, dum maior pars populi v l terris caret v l minimis
tantum agris gaudet, atque, ex altera parte, incrementum fructificationis
agrorum evidenter urgens apparet. Non raro ii qui a dominis ad laborem
conducuntur, vel qui partem illorum titulo locationis colunt, nonnisi Sti-
pendium v l proventum homine indignum recipiunt, decenti habitatione
privantur, necnon a mediatoribus exspoliantur. Omni securitate carentes,
sub tali personali famulatu vivunt, ut fere omnis facultas sponte et cum
responsabilitate agendi eis tollatur, omnisque promotio in cultu humano
et omnis pars in vita sociali et politica illis prohibeantur. Pro variis igitur
casibus reformationes necessariae sunt: ut crescant redditus, emendentur
conditiones laboris, augeatur securitas in conductione, deturque incita-
mentum ad sponte operandum; immo ut distribuantur fundi non satis
exculiti iis qui easdem terras fructuosas reddere valeant. Quo in casu sup-
peditanda res et media necessaria, praesertim educationis subsidia et iustae
ordinationis cooperativae facultates. Quoties autem proprietatis ademptio-
nem bonum commune exigerit, compensatio ex aequitate, Omnibus adiunctis
perpensis, aestimanda est » (*Gaudium et Spes*, 71 nr., žr. *Acta Apostolicae
Sedis*, 58 (1966), 1093-1094 psl. ; lietuvišk vertim žr. Bostono (1967)
leidinio 252-253 psl. arba Vilniaus (1968) — 180-181 psl.).

⁵² Kas vargdien žmog beturti priglaus,

Kad r mams paskirta žib ti ?

Kas šird parodys d l vargšo tamsaus,

Kad n ra už tai kam mok ti ?

Juokavim skrysta per žem balsai,

Už auks nupirksi kr tin :

Turting juk verta myl ti karštai,

Juk aukso j ga — begalin ...

Bet kas ten be stogo vaitoja giliai ?

Ar balsas užmirs jam be žado ?

Ar atbalsio jokio neras sopuliai ?

Ar broliai leis mirti iš bado ?

Bet žem — plati ! ir šaukimas žmogaus

Be atbalsio skris per platyb !

Išgirs tik vaitojim Viešpats Dangaus,

Bus gobšui skaudi Jo r styb !

(Maironio eil raštis *Betur iams*, žr. *Pavasario Balsai*, Würzburgas¹⁰1947,
229 psl.).

⁵³ *I Korintie iams* 13,1. Vatikano II Visuotinis Susirinkimas paliet
t pati klausim , konstatuodamas, kad Bažny ia prarado darbinink visuo-

džiausi s tuš iažodžiavimas ir vis neturting j , skurdži j , vargan j piktinimas, nes tai buvo dvasini vertybi ne tik nuvertinimas, bet ir tikras j išniekinimas.

Vadinamoji krikš ioniškoji kult ra ir civilizacija — krikš-ioniškasis gyvenimas kasdienyb je — šalia neišsakomai daug gero ir didingo, didžiausi nuopeln žmonijai, nemaža tur jo ir fariziejiško sukalk jimo, turinio suvedimo formules, buvo nors « lygiateis » teorijoje, ta iau gana vienašališka praktikoje, per mažai tesir pino paprastojo žmogaus gyvenimu, jo laime, per mažai j vertino kaip asmen , formul mis ir schemomis santykiavo su juo, ne širdimi, per maža jam tepad jo dvasiškai, per mažai tesiskaitydama su juo ir jo asmens dvasine vertybe. Visa tai savaiame atsiliep socialin je, ekonomin je, kult rin je plotm je, vis labiau didino plyš tarp biednuomen s ir turting j . Kadangi turtingieji nebuvo palank s ir nuošird s varguomenei nei j dvasiniuose nei medžiaginiuose reikaluose bei j varge, atsirado vis did jantis antagonizmas varguomen je turting j atžvilgiu. Greit šis antagonizmas persimet ir turting j atstovaujам j dvasin ideologij .

Apleistos, paniekintos minios atsigodojimas, nors labai l tas, buvo labai gilus ir stiprus, o dar stipresn bei didesn reakcija, ypatingai m s laikais, kaip niekuomet anks iau. Prie pagrindini nurodyt priežas i prisid jo ir antraeil s, kaip tai masinis žmonijos prieauglis, mokslin o ypatingai technin pažanga, vylingai žadanti amžin gerb v žem je, komunikacijos ir id j skleidimo b do tobulumas, psichologiniai ir socialiniai pasikeitimai ⁵⁴, visa tai padar , kad reakcijos tampa ir radikalumas pasiek aukš-

men , kuri laim jo marksizmas, paskelbdamas j asmens kilnum . Vyskupas Boillon ragino veiksmingai r pintis darbininkais ir neturtingaisiais, nepasitenkinant tik teoretiniais j lygyb s su kitais išvedžiojimais : « Un altro Padre, il francese mons. Boillon, ha accennato all'apostasia delle masse lavoratrici, al distacco del proletariato dalla Chiesa. ' Il marxismo — ha osservato — ha conquistato il cuore dei poveri, proclamando la loro dignità': ed ha fatto ciò sostituendosi al cristianesimo che e rivolto soprattutto ai poveri. ' La Chiesa — ha aggiunto Boillon — deve eliminare questa frattura, questo *chaos magnum*, tra noi e i poveri. Il Concilio deve proclamare solennemente, alla luce degli insegnamenti di Giovanni XXIII, l'eminente dignità dei poveri ' » (Kadangi iki šiol Visuotinio Vatikano II Susirinkimo dalyvi kalbos dar n ra išleistos, šis tekstas cituotas iš diena-raš io *Il Messaggero*, 1963.X.26 d., 12 psl. ; G. Caprile, S. J., išleistoje Visuotinio Susirinkimo kronikoje teduodama tiktai santraukos pasakyt kalb , žr. *Il Concilio Vaticano II, Cronaca del Concilio*, III t., Roma 1966, 138 psl. : *La Documentation Catholique*, LX (1963), 1413 nr. 1580 kolona, santrauka dar trumpesn).

⁵⁴ *Quadium et Spes*, 4-10 ir 73 nr., žr. *Acta Apostolicae Sedis*, 58 (1966), 1027-1033 ir 1094-1095 psl., lietuvišk vertim žr. Bostono (1967) leidinio 171-178 ir 254-255 psl. arba Vilniaus (1968) — 121-127 ir 181-182 psl.

iausi laipsn . Kan ios saikas buvo su kaupu ir užteko mažos kibirkšt l s, kad susikristalizuot organizuotai atstovaujama ir propaguojama materializm .

Kur tad yra pavojaus šaknis ? Materializmo atstovuose ir platintojuose ar materialistin je propagandoje ? Neatrodo. Tai kur ji ? Gal labai bus nuostabu, bet ji yra ne tiek materializmo skleid juose, kiek dvasinio idealo iškreip juose, sudaran iuose materializmui klesti dirv ir s lygas. Daugelis idealist — spiritualist « materialistiškesni » yra už pa ius materialistus. Materialistai turi daug ir idealizmo, bet daugelio dvasini vertybi atstov idealizm labai lengvai galima laim ti materialin mis vertyb mis. Drastiškai kažkas yra pasak s, kad dvasini ir idealistini Vakar idealizm materialistiškieji Rytai labai lengvai gali nupirkti palankia prekybos sutartimi.

II. Gyvosios dvasios uždaviniai

Jeigu materializmo šaknis yra pa iuose spiritualizmo išpažini juose, tai ir pat taisymo proces reikia nuo j prad ti. Ne tiek materialistai, bet pirmo eil n spiritualistai turi atsibusti iš miego, atsinaujinti, gyventi tuo, k išpaž sta.

Tod l vien tik, kaip sakoma, « kovos » prieš materializm , tegu ji bus ir vardan gyvosios dvasios vedama, neužtenka. Ji ne tik visiškai nevaisinga b t , bet pavojinga ir net žalinga ir tai abiem pus m : tiek materializmui, nes j dar labiau užkietint jo klaidingose pozicijose, tiek ir pa iai gyvajai dvasiai, nes j klaidinti ir nukreipt nuo pagrindinio jos uždavinio. Juk kova yra sav j « laim jim », sav j jau turim « pozicij » aklas gynimas, visiškai j nesvarstant, neanalizuojant, j nederinant su idealu, tai yra jau gyvenamos krikš ioniškosios kult ros, turim j jos form — su Evangelija. Tokia kova b t pastangos ne tik išsilaikyti, bet ir dar labiau sitvirtinti jau pasiektose pozicijose ir patogumuose, pastangos taip pat kit « atversti », j « pakeisti » pagal save, j palenkti savo reikalams, visiškai nekontroliuojant, ar toji forma iš tikr j yra gera, ar ji n ra k tik min tas « snaudimas », o gal net ir gilus « migimas », o ne tikrasis gyvosios dvasios reiškimas pagal Evangelij . Tokia « kova » reikšt savojo egoizmo, savo išmisl , savo siaurumo, netobulumo, o gal ir dar daugiau — savosios tuštyb s ir savojo fariziejizmo gynim ir pastangas primesti kitiems, juos pavergti savo tuštybei ir fariziejizmui.

Nenuostabu : kiti geriau mato tr kumus ir klaidas, mato savi-meil , ir d l to dar didesniam « užkiet jime » prieštaraut , gint si

nuo tokio « atvertimo ». Kova pasidaryt visiškai beprasmiška. Privalu nuo tokios kovos visiškai atsisakyti.

Vienintel kova prieš materializm yra — atsibusti pa iam iš miego, apsvarstyti, kaip prieita prie materializmo, kokios yra jo priežastys, ir prad ti kov ne nuo kit , bet nuo sav s paties ir taip *in spiritu et veritate testimonium reddere* apie Krist pa iu savo gyvenimu⁵⁵. Tada šviesa pasklis pla iai ir visus nušvies⁵⁶ tikr ja Kristaus šviesa⁵⁷.

Taigi, tikroji kova ir tikrieji gyvosios dvasios uždaviniai prasideda ne nuo kit , bet nuo sav s, ne nuo teorijos, nuostat , diding projekt , bet nuo praktikos, ne nuo graži plan ar graudži pamoksl , bet nuo darbo, nuo « atsibudimo » iš miego, nuo atsiskakymo išsisukin jim , ir prad jimo nuoširdaus gyvenimo pagal Evangelij . Šiuo keliu beeinant, laim jimas bus tikras prieš visokia materializmo apraiškas, tegu jos bus radikaliausios ir labiausiai sišaknijusios. Prad jus gi darb nuo pamokslavimo, plan ir kit «gerinimo » — pralaim jimas tikras. Tai b t tikra beprasmyb .

Gyvosios dvasios uždavinio liudyti apie tikr j žmogaus pašaukim , apie dvasin ir dievišk gyvenim ne gražiais ir skambiais žodžiais, bet pa iu gyvenimu, plaukian iu iš gilaus sitikinimo ir persi mimo tiesa⁵⁸, gražiausiu pavyzdžiu yra šv. Paulius apaštalas. Jis tai pa iu savo šventu gyvenimu, *in spiritu et veritate* liudijo apie ties , ne žemiškos išminties ir iškalbos tuš iažodžiavimu, kaip jis pats prisipaž sta, bet didžia, Dievo duota iš Šventosios Dvasios kylan ia ir j atremta tikrovine — paties gyvenimo iškalba⁵⁹. Vien tik žmogišk pastang šiame reikale neužtenka, nes tiktai Dievo malone paremtas gyvenimas ir iš malon s kyl s gyvenimo spind jimas, gali tinkamai liudyti apie dievišk j gyvenim . Tik šis P dymas apie ties pa iu gyvenimu pakeis mate-

⁵⁵ *Jono 4,24; Apaštal Darbai 1,8.*

⁵⁶ « Tegul j s šviesa taip švie ia žmoni akivaizdoje, kad jie matyt gerus j s darbus ir garbint j s T v , kurs yra danguje » (*Mato 5,6*).

⁵⁷ *Jono 1,9.*

⁶⁸ « M s Evangelija at jo pas jus ne tik žodžiais, bet ir su j ga, su Švent ja Dvasia ir pilnu sitikinimu » (*I Tesalonikie iams 1,5* ; ir abu pirmieji skyreliai ištisai).

⁶⁹ «Ir aš, kai buvau pas jus, broliai, nuvyk s, n jau su aukšta kalba ar su išmintimi jums Kristaus liudijimo skelbti. Nes nesitariau j s tarpe žin s k kit , kaip tik J z Krist ir t prikalt prie kryžiaus. Aš buvau pas jus su silpnybe, su baime ir dideliu dreb jimu. Taip pat mano kalba ir mano skelbimas nesusid jo iš tikinan i žmoni išminties žodži , bet iš dvasios ir galyb s parodymo, kad j s tik jimas nesiremt žmoni išmintimi, bet Dievo galybe » (*I Korintie iams 2,1-5*). Kitas nemažiau iškalbin-gas pavyzdys yra Arso klebonas, šv. Jean-Baptiste-Marie Vianney.

rializmu užkrėt atmosferą, tikins dvasini vertybi realumu. Vien tik toks liudymas gali pakeisti pasaulį⁶⁰, jį apvalyti nuo vis « bevardži », dar ne vardint nuodmi, — nuodmi, kuri niekas tokiomis nelaiko, kurios neišvardintos maralin s teologijos vadov - liuose, nei užiuoptos, aptartos moralist, kurios tačiau pripildo pasaulį, klajoja sakytum žaltvyksl s, nes jos be «savininko» — niekas jį neprisipažsta, neapgaili, tad netaiso, o jį pas kos nuodija atmosferą, kaip slop (smogas) miest gyventojus, ir slegia visus.

To paties reikalauja ir Išganytojas, sakydamas, kad ne kas sako Viešpatie, Viešpatie, eis dangaus karalyst, bet kas pildo vali Tavo esančio danguje⁶¹, tai yra gyvena pagal Dievo žodį — Evangeliją. Neužtenka net Dievo vardu daryti stebuklus, bet reikia darb pagal Dievo vali⁶² — susiformuoti pagal Dievo žodį — Evangeliją, atlikti iš Dievo gautą jį uždavinį — pašaukim apvaldyti žemę — ir tuo išaugti, o ne jį savo tuštybei ir užgaidoms palenkti.

Vien tik žodžio klausytojai ir jo skelbėjai ne gyvenimu ir darbais yra, pagal apaštal Jokubą, panašūs žmog, kuris pasižirįs veidrodis, nu jo ir užmiršo, koks jis yra ir koks tur t b tį⁶³.

ia jau baigiasi dogmatin teologija ir prasideda moralin teologija — konkretus pritaikymas atskiriems asmenims. Kaip beieškant materializmo priežasčių tebuvo nurodytas tik bendras šaltinis, neanalizuojant atskirav jį, taip ir ionai, kalbant apie uždavinius, reikia pasitenkinti tik bendrojo pagrindinio nusistatymo nurodymu: nuoširdžiai gyventi pagal Evangeliją ir tuo pačiu liudyti apie tiesą. Tolimesnis analizavimas netur t galo, nes tai jau b t konkret s, atskiri atvejai.

Tačiau reikia pridurti, kad šis liudymas apie tiesą pačiu gyvenimu pagal Evangeliją pirmoje eilėje vyksta per gautojo iš Dievo pašaukimo vykdymą. Tuo būdu atsiranda lemianios reikšmės

⁶⁰ *Mato* 13,33.

⁶¹ *Mato* 7,21.

⁶² « Daugelis man sakys an dienis: Viešpatie, Viešpatie! argi ne tavo vardu mes pranašavome, ar ne tavo vardu išvarinėjome velnius ir ar ne tavo vardu darome daug stebuklų? Tuomet aš jiems pareikšiu: tš niekuomet jį nepažinau; atstokite nuo man s, jį s piktadariai! » (*Mato* 7,22-23).

⁶³ « Būkite žodžio vykdytojai ir ne tik klausytojai, klaidinantys patys save. Nes jei kas yra žodžio klausytojas ir ne vykdytojas, tas panašus žmog, kuris žiri savo gimtą veidrodį; jis pasižirįs jo j save ir nu jo ir tuojau užmiršo, koksai buvo. Bet kas atsidįs sį žiri tobulaisv s statym ir jo laikosi, kas pasidar ne klausytojas užuomarša, bet darbo vykdytojas, tas bus laimingas savo darbu » (*Jok* 1,22-25).

bendradarbiavimas su Dievu. Mano T vas veikia be paliovos, tvirtina Kristus apie Diev ⁶⁴ ⁶⁵ ⁶⁶. Iš tikro, Dievo k rybinis aktas, prasid j s su pirmuoju «tepasidarom»⁶⁵ ⁶⁶, ne tik iki šiol nesibaig , bet n baigtis negali, kol nebus pasiektas pilnas tobulumas, kol ne vyks visiškas atsinaujinimas, permainingas, kol pašauktieji neišaugs iki pilno subrendimo, nesupanaš s visai Krist ⁶⁶, nebus sukurtas naujas dangus ir nauja žem ⁶⁷. Dievas visk išves iki galo. Kiekvienas žmogus yra pašauktas bendradarbiauti. Tačiau, jei pašauktieji t darb atsisakyt ar supasuot darbe, Dievas gali sau bendradarbi pažadinti ir iš akmen ⁶⁸. Anie gi kaip šakel s sudžius ir bus mesti ugn ⁶⁹.

Tod l labai svarbu gyvajai dvasiai šis bendradarbiavimo ir ryšio su Dievu palaikymas. Ypatingu b du š ryš palaiko Šventoji Dvasia, kuri yra mums duota ⁷⁰. Nenuostabu, kad jau šv. Paulius sp ja neli dinti Šventosios Dievo Dvasios⁷¹, negesinti dvasios ⁷², tai yra tos dangiškos šviesos ir dieviškos ugnies sieloje, kuri suteikia Šventoji Dvasia. Kitais žodžiais betariant, reikalingas didelis klusumas ir klusnumas Šventosios Dvasios atžvilgiu. Tai yra ne kas kita kaip « ausylumas » s žin s balsui, s žin s jautrumas, tiek išgirsti Dievo bals , tiek ryžtingumas pagal j pasielgti. Tai yra galima tik per nuolank atvirum tiesai, j priimant be savojo «koštuvo», tai yra be savanaudiško dieviškosios tiesos iškreipimo ar palenkimo savo reikalams.

Visa gi dieviškoji tiesa — Apreiškimas suimamas du pagrindiniu sakymu : Dievo ir artimo meil s. Tai ne tik du didžiausi sakymai, bet ir vis sakym santrauka ⁷³. Ta iau tikros Dievo meil s neklaidingas ženklas yra artimo meil ⁷⁴, ir tai pasireiš-

⁶⁴ *Jono* 5,17.

⁶⁵ *Pradžios* 1,3-25.

⁶⁶ *Efezieciams* 4,13.

⁶⁷ *Apreiškimas* 21,1.

⁶⁸ *Mato* 3,9 ; *Luko* 3,8.

⁶⁹ *Jono* 15,6.

⁷⁰ *Jono* 15,26; 16,7; *Rom nam*s 8,11-16.

⁷¹ *Efezieciams* 4,30. « f.e précepte de l'amour du prochain n'était pas séparable du précepte de l'amour de Dieu, causer au prochain un tort grave, c'est contrister le saint Esprit de Dieu : formule expressive, empruntée au langage des sentiments humains, pour signifier ' pécher gravement contre Dieu et son Esprit ' » (J. Huby, S.J., *Saint Paul, Les Epîtres de la captivité* Verbum Salutis VIII, Paryžius 1935, 213 psl.).

⁷² *I Tesalonikie iam*s 5,19.

⁷³ *Mato* 22,36-40; *Luko* 10,25-28; *Morkaus* 12,28-34.

⁷⁴ « Jei kas sakyt : Aš myliu Diev , ir nek st savo brolio, tas melagis. Nes kas nemyli savo brolio, kuri mato, kaip jis gali myl ti Diev , kurio nemato ? » (*I Jono* 4,20-21).

kianti ne žodžiais, bet darbais ⁷⁵, ypatingai neturting j , kenian i , vargstan i atžvilgiu ⁷⁶. Svetimas yra gyvajai dvasiai abejingumas artimo atžvilgiu, išreikštas Kaino žodžiais : Ar aš esu savo brolio sargas ? ⁷⁷, priešingai, ji yra atvira savo aplinkai, dar daugiau — kiekviename žmoguje mato ne tik savo brol , bet pat Krist , pagal jo žod : K padar te vienam iš t maž j , man padar te ⁷⁸. Šis žmogaus gyvenimo galutinio vertinimo kriterijus yra asmens kilnumo pabr žimas ir protestas prieš jo nuvertinim .

Prieš baigiant reikia dar suminti, kad ir Vatikano II Visuotinis Susirinkimas kaip tik tuos pačius punktus d sto, kurie buvo nurodyti tiek sumaterialijimo, tiek atsinaujinimo kelyje, tegu

⁷⁵ « Tuo mes pažinome Dievo meil , kad jis guld už mus savo gyvyb ; ir mes turime guldyti gyvyb už brolius. Jei kas turi šio pasaulio lobio ir, matydamas, kad jo brolis turi reikalo, uždaro jam savo šird , kaipgi pasiliks jame Dievo meil ? Mano vaikeliai, nemyl kime žodžiu, n liežuviu, bet darbu ir tiesa » (J Jono 3,16-18) ; plg. A. Liutima, S. J., *Moderniosios pažangos problem klausimu*, žr. L.K.M. Akademijos *Metraš-tis*, II t., Roma 1966, 342-344 psl.

⁷⁶ « Tikras ir nesuteptas pamaldumas (*vera religio*) Dievo ir T vo aki-vaizdoje yra toks : lankyti našlaičius ir našles j sielvarte ir sergti save nesutept šiuo pasauliu » (*Jok bo* 1,27). Ir Vatikano II Visuotinis Susirinkimas labai aiškiai ir griežtai pasisako šiuo reikalu : « Deus terrain cum omnibus quae in ea continentur, in usum universorum hominum et populorum destinavit, ita ut bona creata aequa ratione ad omnes affluere debeant, iustitia duce, caritate comite. Quaecumque formae proprietatis sint, legitimis institutis populorum accommodatae, secundum diversa atque mutabilia adiuncta, ad hanc bonorum universalem destinationem semper attendendum est. Quapropter homo, illis bonis utens, res exteriores quas legitime possidet non tantum tamquam sibi proprias, sed etiam tamquam communes habere debet, eo sensu ut non sibi tantum sed etiam illis prodesse queant. Ceterum, ius habendi partem bonorum sibi suisque familiis sufficientem omnibus competit. Ita Patres Doctoresque Ecclesiae senserunt, docentes ad pauperes subievandos homines obligari, et quidem, non tantum ex superfluis. Qui autem in extrema necessitate degit, ius habet ut ex aliorum divitiis necessaria sibi procuret. Cum tot sint in mundo fame oppressi, Sacrum Concilium omnes sive singulos sive auctoritates urget ut, illius sententiae Patrum memores : Pasce fame morientem, quia si non pavisti occidisti, pro uniuscuiusque facultate, bona sua revera communice et impendant, praesertim illos, sive singulos sive populos, auxiliis muniendo, quibus ipsi sese adiuvarare atque evolvere possint » (*Oaudium et Spes*, 69 nr., žr. *Acta Apostolicae Sedis*, 58 (1966), 1090-1091 psl. ; Lietuvišk vertim žr. Bostono (1967) leidinio 248-250 psl. arba Vilniaus (1968) — 178-179 psl. su visomis išnašomis). Palygink taip pat P.-R. Regamey, *La pauvreté depuis vingt ans*, žr. *Vie Spirituelle*, 487 nr., 107 (1962), 415-466 psl.

⁷⁷ *Pradžias* 4,9.

⁷⁸ *Mato* 25,31-46.

visai kitais žodžiais ir kituose formulavimo b duose, nesilaikydamos sistemose. ia paduodu nors kelet ištrauk b dingesniaisiais klausimais.

Vatikano II Visuotinis Susirinkimas, aiškiai matydamas tiek praeities, tiek dabarties tr kumus, labai ragina visus tikin uosius atsinaujinti dvasioje pagal Evangelij , kad Kristaus dvasia visu aiškumu suspind t Bažny ios veide ⁷⁹. Atmet s seniai pasmerktus kraštutinumus ⁸⁰, Susirinkimas labai skatina tik jimo dvasi nešti gyvenim , tai yra harmoningai sujungti eschatologin ir inkarnacin

⁷⁹ « Quamvis Ecclesia ex virtute Spiritus Sancti fidelis sponsa Domini manserit et nunquam cessavit esse signum salutis in mundo, ipsa tamen minime ignorat inter membra sua, sive clericos, sive laicos, decurrente multorum saeculorum serie, non defuisse qui Spiritui Dei infideles exstiterint. Etiam hac nostra aetate Ecclesiam non fugit, quantum inter se distent nuntius a se prolatus et humana debilitas eorum quibus Evangelium concreditur. Quidquid de istis defectibus historia iudicet, eorum consoli esse debemus eosdemque strenue impugnare, ne Evangelio diffundendo detrimentum afferant. Pariter novit Ecclesia quantopere ipsa, in sua cum mundo relatione excolenda, ex saeculorum experientia iugiter maturescere debeat. A Spiritu Sancto ducta, Ecclesia Mater indesinenter Alios suos ' ad purificationem et renovationem exhortatur, ut signum Christi super faciem Ecclesiae darius effulgeat ' » (*Gaudium et Spes*, 43 nr. žr. *Acta Apostolicae Sedis*, 58 (1966), 1064 psl. ; lietuvišk vertim žr. Bostono (1967) leidinio 216 psl. arba Vilniaus (1968) — 155 psl.).

⁸⁰ « Concilium christianos, cives utriusque civitatis, adhortatur ut sua terrestria officia, fideliter adimplere studeant, idque spiritu Evangelii ducti. A veritate discedunt qui, scientes nos non habere hic manentem civitatem s d futuram inquirere, putent se proinde officia sua terrestria negligere posse, non attendentes se per ipsam fldem ad eadem implenda magis teneri, secundum vocationem qua quisque vocatus est. At non minus errant qui, e contrario, opinentur se ita seipsos negotiis terrestribus immergere posse, quasi ista omnino aliena sint a vita religiosa, quippe quia ipsam in solius cultus actibus et officiis quibusdam moralibus implendis consistere arbitrentur. Dissidium illud inter fldem quam profitentur et vitam quotidianam multorum, inter graviore nostris temporis errores recensendum est. Scandalum hoc iam in Vetere Testamento Prophetae vehementer redarguebant et multo magis in Novo Testamento ipse Iesus Christus gravibus poenis minabatur. Ne igitur perperam inter se opponantur activitates professionali et sociales ex una parte, vita religiosa ex altera. Christianus, officia sua temporalia negligens, officia sua erga proximum, immo et ipsum Deum negligit suamque aeternam salutem in discrimen adducit. Gaudeant potius christiani, exemplum Christi secuti, qui fabrilem artem exercuit, se omnes suas navitates terrestres exercere posse, conatus humanos, domesticos, profesionales, scientificos vel tehnicos in imam synthesim vitalem cum bonis religiosis colligendo, sub quorum altissima ordinatione omnia in Dei gloriam coordinantur » (*Gaudium et Spes*, 43 nr. žr. *Act Apostolicae Sedis*, 58 (1966), 1061-1062 psl. ; lietuvišk vertim žr. Bostono (1967) leidinio 213-214 arba Vilniaus (1968) — 153-154 psl.).

požvilg⁸¹. Juk eschatologin viltis ne tik nemažina inkarnacini uždaviniai, bet galina ir net pareigoja juos geriau atlikti⁸².

Inkarnaciniai gi uždaviniai vykdomi pirmon eil n darbu. Iš to kykla darbo vert tiek Susirinkimo išgirta, nes per darb ne tik sijungiamo Kristaus atperkama j darb⁸³, bet ir liudijama apie

⁸¹ « Haec quidem terrestres et caelestis civitatis compenetratio non nisi fide peroiipi potest, immo mysterium man t historiae humanae, quae usque ad pienam revelationem claritatis filiorum Dei peecato perturbatur. Ecclesia quidem, proprium suum finem salutarem persequens, non solum vitam divinam cum homine communicat, s d etiam lumen eius repercussum quodammodo super universum mundum fundit, potissimum per hoe quod personae humanae dignitatem sanat et elevat, humanae societatis compaginem firmat, atque cotidianam hominum navitatem profundiori sensu et significatione imhuit. Ita Ecclesia per singula sua membra et totam suam communitatem muit se conferre posse credit ad hominum familiam eiusque historiam humaniorem reddendam » (*Gaudium et Spes*, 40 nr., žr. *Acta Apostolicae Sedis*, 58 (1966), 1058 psl.; lietuvišk vertim žr. Bostono (1967) leidinio 209 psl. arba Vilniaus (1968) — 150 psl.).

⁸² « Docet [Ecclesia] praeterea per spem eschatologicam momentum munerum terrestrium non minui, s d potius eorum adimpletionem novis motivis fulciri. Deficientibus e contra fundamento divino et spe vitae aeternae, hominis dignitas gravissime laeditur, ut hodie saepe constat, atque vitae et mortis, culpa et doloris aenigmata sine solutione manent, ita ut homines in desperationem non raro deiiciantur » (*Gaudium et Spes*, 21 nr., žr. *Acta Apostolicae Sedis*, 58 (1966), 1041 psl.; lietuvišk vertim žr. Bostono (1967) leidinio 188 psl. arba Vilniaus (1968) — 135 psl.). Kiek toliau dar priduria: « Expectatio tamen novae terrae extenuare non debet, s d potius excitare, sollicitudinem hane terram excolendi, ubi Corpus illud novae familiae humanae crescit quod aliqualem novi saeculi adumbrationem iam praebere valet » (Ten pat, 39 nr., *Acta Apostolicae Sedis*, 58 (1966), 1057 psl.; lietuvišk vertim žr. Bostono (1967) leidinio 207 psl. arba Vilniaus (1968) — 149 psl.).

⁸³ « Labor humanus, qui in bonis gignendis et eommutandis vel in servitiis oeconomicis suppeditandis exercetur, ceteris elementis vitae oeconomicae praestat, quippe quae tantum rationem instrumentorum habeant. Hie enim labor, sive proprio marte assumatur sive ab alio conducatur, a persona immediate procedit, quae res naturae quasi suo sigillo signat easque suae voluntati submittit. Lahore suo, homo ordinarie suam suorumque vitam sustentat, cum fratribus suis coniungitur eisque inservit, germanam caritatem exercere potest atque creationi divinae perficiendae so iam operam praebere. Immo, per laborem Deo oblatum, tenemus hominem ipsi redemptionis operi Iesu Christi consociari, qui praeellentem labori detulit dignitatem, cum in Nazareth propriis manibus operaretur. Exinde oritur pro unoquoque officium fideliter laborandi atque etiam ius ad laborem; societatis vero est, iuxta adiuncta in ea vigentia, pro sua parte cives adiuvere ut sufficientis laboris occasionem invenire possint. Denique ita remunerandus est labor ut homini facultates praebentur suam suorumque vitam materiale, sociale, culturale spiritualemque digne excolendi, spectatis uniuscuiusque munere et productivitate necnon officinae conditionibus et bono communi » (*Gaudium et Spes*, 67 nr., žr. *Acta Apostolicae Sedis*, 58

ji⁸⁴. Per darb vyksta pasaulio užvaldymas ir jo pajungimas žmogaus tarnybon⁸⁵ ir tuo pat gautojo dar rojuje uždavinio — žmogiškojo pašaukimo vykdymas⁸⁶. Inkarnacini tiksl , kiek jie

(1966), 1088-1089 psl. ; lietuvišk vertim žr. Bostono (1967) leidinio 246-247 psl. arba Vilniaus (1968) — 176-177 psl.).

⁸⁴ « Laici vero, qui in tota vita Ecclesiae actuosas partes gerendas habent, non solum munduru spiritu christiano imbueri tenentur, sed etiam ad hoc vocantur ut in omnibus, in media quidem humana consortione, Christi sint testes » (*Gaudium et Spes*, 43 nr., žr. *Act Apostolicae Sedis*, 58 (1966), 1063 psl. ; lietuvišk vertim žr. Bostono (1967) leidinio 215 psl. arba Vilniaus — 154 psl.). Taigi ne tik kunig ir vienuoli yra pašaukimas liudyti apie Krist savo gyvenimu, bet ir vis pasaulie i yra tas pats pašaukimas.

⁸⁵ « Cum enim homo opere manuum suarum v l ope technicarum artium terram excolit, ut fructum afferat et dignum universae familiae humanae habitaculum fiat, et cum conscie partes assumit in socialium coetuum vita, ipse exequitur consilium Dei, initio temporum patefactum, terrae subii-ciendae creationisque perficiendae, atque seipsum excolit ; insimul magnum Christi mandatam servat, sese in servitium fratrum impendendi.

Insuper homo cum in varias philosophiae, historiae atque scientiae mathematicae et naturalis disciplinas incumbit et artibus versatur, maxime conferre potest, ut familia humana ad sublimiores veri, boni et pulchri rationes atque ad iudicium universi valoris elevetur et sic darius illuminetur mirabili Sapientia, quae ab aeterno cum Deo erat, cuncta cum Eo componens, ludens in orbe terrarum, esse cum filiis hominum in deliciis habens.

Eo ipso animus hominis, a rerum servitute magis solutus, expeditius ad ipsum Creatoris cultum et contemplationem evehi potest. Immo impulsu gratiae ad cognoscendum Dei Verbum disponitur, quod, antequam caro fieret ad omnia salvanda et in Se recapitulanda, iam in mundo erat, tamquam ' lux vera quae illuminat omnem hominem ' (*Io. 1,9*) » (*Gaudium et Spes*, 57 nr., žr. *Acta Apostolicae Sedis*, 58 (1966), 1077-1078 psl. ; lietuvišk vertim žr. Bostono (1967) leidinio 233 psl. arba Vilniaus (1968) — 167 psl.).

⁸⁸ « Hoc credentibus ratum est, navitatem humanam individuaalem, quo homines decursu saeculorum suae vitae condiciones in melius mutare sata-gunt, in seipso consideratum, Dei proposito respondere. Homo enim, ad imagin m Dei creatus, mandatam accepit ut, terram cum omnibus quae in ea continentur sibi subiciens, mundum in iustitia et sanctitate regeret utque, Deum omnium Creatorem agnoscens, seipsum ac rerum universi-tatem ad Ipsum referret, ita ut rebus omnibus homini subiectis, admirabile sit nomen Dei in universa terra.

Quod etiam opera penitus quotidiana respicit. Viri namque et mulieres qui, dum vitae sustentationem sibi et familiae comparant, navitates suas ita exercent ut societati oportune ministrent, iure existimare possunt se suo labore opus Creatoris evolvere, commodis fratrum suorum consulere, et ad consilium divinum in historia adimplendum personali industria conferre.

Christiani itaque, nedum arbitrentur opera, quae homines suo ingenio et virtute pepererunt, Dei potentiae opponi, creaturamque rationalem quasi aemulam Creatoris existere, potius persuasum habent humani generis victo-rias signum esse magnitudinis Dei et fructus ineffabilis Ipsius consili. Quo magis vero hominum potentia crescit, eo latius eorum responsabilitas,

svarb s ir reikalingi b t , realizavimas yra palenktas eschatologiniam — pilnutiniam žmogiškosios asmenybės tobulumui *⁸⁷, ir j negalima nei perdti, nei iškreipti. Šiame technikos išbujojimo, ekonominio gerb vieo ir materializmo laikotarpyje tokiam perdtimui pavojus yra didelis. Ne veltui kun. dr. Pr. Gaida jau seniai, apžvelg s m s išeivijos pirmojo dešimtmeio didelį statybinį entuziazmą, vien tik vieš j — religini ir kulturini pastat gausumą⁸⁸, nebekalbant apie privačius pastatus, ragina š statybinį entuziazmą perkelti dvasin sritį⁸⁹. Tačiau jau treias dešimtmetis sib g jo, bet nematyti ženklų, kad jo pranašiškas spėjimo žodis b t buv s išklaustas.

Vatikano Antrasis Visuotinis Susirinkimas, remdamasis žmogaus asmens kilnumo, jo laisv s ir kiekvienam žmogui bei tautai Apvaizdos duoto pašaukimo principais, griežtai reikalauja pilnos laisv s tautinei, netgi mažum , kulturai⁹⁰, kad ji b t kuriama

sive singulorum sive communitatum extenditur. Unde apparet christiano nuntio homines ab extruendo mundo non averti, nec ad bonum sui similium negligendum impelli, s d potius officio haec operandi arctius obstringi» (*Gaudium et Spes*, 34 nr., žr. *Acta Apostolicae Sedis*, 58 (1966), 1052-1053 psl.; lietuvišk vertim žr. Bostono (1967) leidinio 202-203 arba Vilniaus (1968) — 145-146 psl.).

⁸⁷ «Supradictis rationibus, Ecclesia in mentem revocat culturam ad integram personae humanae perfectionem, ad bonum communitatis et totius humanae societatis esse referendum. Quare oportet animum ita excolere, ut promoveatur facultas admirandi, intus legendi, contemplandi at ue efformandi iudicium personale et excolendi sensum religiosum, moral m ac soialem » (*Gaudium et Spes*, 59 nr., žr. *Acta Apostolicae Sedis*, 58 (1966), 1079-1080 psl. ; lietuvišk vertim žr. Bostono (1967) leidinio 235 psl. arba Vilniaus (1968) — 169 psl.).

⁸⁸ «Per š pirm j naujakuryst s dešimtmet buvo pastatyta šiapus Atlanto visa eil vieš pastat : lietuvi nam , spaustuvi , vasaros stovykl , koply i ir bažny i . Nemažai j pastatyta Kanadoj : Edmontone — lietuvi namai su koply ia, Montrealy — dvi bažny ios, *Nepriklausomas Lietuvos* spaustuv ; Toronte — atnaujinta šv. Jono Krikštytojo bažny ia, pastatyti namai *T višk s Žiburiams*, prisik limo parapijoje dvi sal s kulturiniams parengimams ir pamaldoms, atnaujinti ir padidinti Lietuvi Namai; Wasagoje — koply ia ir vasaros stovykla ; Hamiltone — bažny ia, sal , projektuojami lietuvi namai; Winnipege — statoma bažny ia ir sal , kitur irgi turima ateities plan . Prid jus pastangas JAV ir P. Amerikoje susidar gana impozantiškas vaizdas » (Kun. Dr. Pr. Gaida, *Plytos ir sielos*, žr. *T višk s Žiburiai*, 15 (379) nr., 1957.IV. il d., 1 psl.

⁸⁹ « Plyt statyboje padaryta daug, o dabar tekt perkelti statybinį entuziazmą dvasin sritį. Plytos juk turi tarnauti šiai pastarajai. Jei sielos ims plytoms tarnauti, bus dvasios bankrotas » (Ten pat).

⁹⁰ «Ad publicam vero auctoritatem pertinet, non propriam cultus humani formarum indolem determinare, sed condiciones et subsidia ad vitam culturalem inter omnes promovendam fovere, etiam intra minoritates alicuius nationis. Ideo praeprimis instandum est, ne cultura, a pro-

pagal savuosius gabumus, nusiteikimus ir tradicijas ⁹¹, be pašalin s priedartos. Atskir taut tautin s kult ros specialus našas labai praturtina bendr j žmonijos kult r , o taip pat tokiu b du pilniau išsemiamos neribotos žmogiškojo gyvenimo realizavimo galimyb s, žmonija pasiekia didesni vairum ir tobulum ⁹².

Tai duoda progos kalb ti apie gyvosios dvasios uždavinius tautiniu atžvilgiu, kurie yra labai dideli. J negalima atsisakyti, ar juos išjungti iš savo veiklos. J atsisakius, b t pažeistas Dievo duotasis pašaukimas, jo planai, žmogus sumenk t . Taigi, gyvoji dvasia tautin pašaukim ir tautinius uždavinius svarsto Dievo planuose. M s tautos istorijoje tiek kar , okupacij , tiek priedartos. Svetimi jungai sl g , svetimos valdžios siek savo tiksl , slopino m s kult ros išsiskleidim . Tad juo didesn dabar m s pareiga, gyvenan i pasaulio kult ros didžiuosiuose centruose, turin i piln laisv , r pintis sav ja, lietuviška kult ra. Atitaisyti, kas sugadinta; papildyti, kas apleista. Pasivyti, išaugti, pražysti.

prio fine aversa, potestatibus politicis v l oeconomicis servire cogatur » (*Gaudium et Spes*, 59 nr., žr. *Acta Apostolicae Sedis*, 58 (1966), 1080 psl. ; lietuvišk vertim žr. Bostono (1967) leidinio 236 psl. arba Vilniaus (1968) — 169 psl.). Palygink taip pat pop. Jono XXIII enciklik *Pacem in terris*, žr. *Acta Apostolicae Sedis*, 55 (1963), 283 psl. ; Pijaus XII kalb per radij 1941 m. gruodžio 24 d., žr. *Acta Apostolicae Sedis*, 34 (1942), 16-17 psl.

⁹¹ « Contendendum est itaque ut homines, quorum ingenii vir s id ferant, ad altiores studiorum ordines ascendere queant ; ita quidem ut iidem, quoad fieri possit, in humana societate ad munera, officia et servitia emergant, tum suo ingenio, tum peritiae quam acquisierint consentanea. Sic quilibet homo et coetus sociales cuiuscumque populi ad pienam vitae suae culturalis explicationem, suis dotibus atque traditionibus congruam, pertingere valebunt » (*Gaudium et Spes*, 60 nr., žr. *Acta Apostolicae Sedis*, 58 (1966), 1081 psl. ; lietuvišk vertim žr. Bostono (1967) leidinio 237 psl. arba Vilniaus (1968) — 170 psl.).

⁹² « Hinc cultura hodierna particularibus signatur notis : scientiae, quae exactae nuncupantur, iudicium criticum maxime excolunt ; recentiora psychologiae studia humanam activitatem profundius explicant ; disciplinae historicae valde conferunt ut res sub specie suae mutabilitatis atque evolutionis adspiciantur ; vitae consuetudines et mores in dies magis uniformes efficiuntur ; industrializatio, urbanizatio aliaequae eausae quae vitam communitariam promovent, novas culturae formas creant (mass-culture), ex quibus novi modi sentiendi, agendi otioque utendi nascuntur ; aucta simul inter varias gentes societatisque coetus commercia thesauros diversarum culturae formarum omnibus et singulis latius aperiunt, et sic paulatim universalior paratur culturae humanae forma, quae eo magis humani generis unitatem promovet ac exprimit, quo m lius diversarum culturarum particularitates observat » (*Gaudium et Spes*, 54 nr., žr. *Acta Apostolicae Sedis*, 58 (1966), 1076 psl. ; lietuvišk vertim žr. Bostono (1967) leidinio 230-231 psl. arba Vilniaus — 165-166 psl.) ; pgl. *T'vyn s meil s prasm* , žr. *Židinys*, 31 (1940), 109-111 psl.

Tačiau konkretus gyvosios dvasios uždaviniai d stymas jau išeina iš šios temos rib .

Gyvosios dvasios uždaviniai yra vair s, kaip vaivorykšt s ar kaleidoskopo spalvos, iš kokio tik punkto paži r si, vis nauja nauja ir šviesu. Gyvoji dvasia, kaip ir meil , pasinaudojant šv. Pauliaus žodžiais, yra kantri, maloninga, neieško savo naudos, visa nuken ia, visa tiki, visa ko viliasi, visa pakelia ⁹³. Ji, kaip ir Tomo Kempie io aprašytoji Dievo meil , ir besiils dama budi, varginama nenuilsta, lamdoma nesuglamžoma, grasinama nenusig sta, bet kaip degan io fakelo ugnis nuolatos prasivežia virš ⁹⁴.

A. Liūma, S. J.

Roma

⁹³ 1 *Korintie iams*, 13,4-7.

⁹⁴ « Amor Dei vigilat et dormiens non dormitat. Fatigatus non lassatur, arctatus non coarctatur, territus non conturbatur; sed sicut vivax flamma et ardens faeula sursum erumpit, secure ue transit » (Thomas He-merken A Kempis, *De Imitatione Ghristi*, III knyga, 5 skyrius, 20-21 nr.).

LES DEVOIRS DE L'ESPRIT DEVANT LE MATERIALISME

par

Antanas Liuima, S. J.

Résumé

Cet article se présente d'abord comme un aperçu des causes religieuses, morales et sociales qui ont provoqué la naissance du matérialisme et des circonstances dans lesquelles il s'est développé.

L'enquête de la seconde partie porte sur les conditions et modalités dans lesquelles l'esprit peut et doit surmonter le matérialisme en toutes ses manifestations.

On donne enfin la doctrine du Concile du Vatican II sur l'origine du matérialisme, sur l'attitude à prendre à son égard, notamment le renouveau spirituel et moral et sur ses conséquences sociales d'importance capitale.